

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUKSEN

TOIMINTAPERIAATTEET 2020

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Säämi máttááttáskuávdáš
Sää'm škooltemkõõskõs

Sisällys

I SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUKSEN TOIMINNAN YHTEISET PERIAATTEET.....	6
1 Oppilaitoksen toiminta-ajatus eli missio.....	6
2 Visio.....	6
3 Arvot.....	6
4 Kulttuuriset ja eettiset ohjeet.....	6
5 Koulutuksen järjestämiseen liittyvät valtuudet.....	7
5.1 Lait ja asetukset.....	7
5.2 Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa.....	7
6 Päätöksenteko.....	7
6.1 Johtokunta.....	8
6.2 Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toimielin.....	8
6.3 SAKK:n työsuojelu- ja yhteistoimintaelin ja henkilöstön arviointi- ja kehittämisryhmät A ja C.....	8
6.4 Organisaation toiminta (johtoryhmä, opettajakokous, strategiaryhmä, tiimit).....	8
6.5 Työelämätoimikunnat.....	8
7 Turvallisuus.....	9
8 Saamelaiskulttuuritoiminnan kehittämisryhmä.....	9
9 Opiskelijakunta.....	9
10 Pedagoginen toiminta.....	9
10.1 Oppimiskäsitys.....	9
10.2 Tieto- ja oppimiskäsitys saamelaiskulttuurisessa kontekstissa.....	10
10.3 Oppimisympäristöt ja oppimisen muodot.....	11
10.4 Käsitksettyöstä ja ammattitaidosta.....	11
10.5 Koulutuksen toteuttamistavat.....	12
11 Koulutustarjonta, opiskelijarekrytointi ja opiskelijavalinta.....	12
12 Lukuvuoden työpäivät.....	13
13 Oppimista tukevat toiminnot.....	13
13.1 Opinto-ohjaus.....	13
13.2 Erityisen tuen opetuksen järjestäminen.....	13
13.3 Opiskeluhoito.....	13
13.4 Opiskelijahallintojärjestelmä.....	14
13.5 Opiskelu- ja työhyvinvointi.....	15
13.6 Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet.....	15
13.7 Kuringitokeinojen käyttö ja menettelytavat.....	15
13.8 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.....	17
13.9 Arkaluontoisten ja salassa pidettävien asioiden käsittely.....	17
13.10 Kriisitilanteisiin varautuminen.....	18
14 Säännöt ja ohjeet.....	18
15 Kaikille tarjottavat valinnaiset opinnot.....	19
15.1 Saamenkieleyhteisopetusajalla.....	19
15.2 Yrittäjyysopinnot.....	19
15.3 Ammattiosaajan työkykypassi (ns. tyky-passi).....	19
15.4 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5 osp.....	19
16 Jatko-opintomahdollisuudet.....	19
17 Asuntolatoiminta.....	19
18 Yhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän sekä kieli- ja kulttuuriosajien kanssa.....	20
19 Kansainvälinen toiminta.....	21
20 Hanketoiminta.....	21
21 Sähköiset järjestelmät.....	22
22 Henkilöstön osaamisen kehittäminen.....	22
23 Opetustoiminnan vaikuttavuus ja laadunhallinta.....	22

II AMMATILLINEN KOULUTUS.....23

A. AMMATILLISET PERUSTUTKINNOT.....23

24 Perustutkintojen osaamistarpeet saamelaisalueella.....	23
24.1 Saamelaisalueen osaamistarpeet luonto- ja ympäristöalan perustutkinnossa.....	23
24.2 Saamelaisalueen osaamistarpeet taideteollisuusalan perustutkinnossa.....	23
24.3 Saamelaisalueen osaamistarpeet sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa.....	24
24.4 Saamelaisalueen osaamistarpeet liiketoiminnan perustutkinnossa.....	24
24.5 Saamelaisalueen osaamistarpeet matkailualan perustutkinnossa.....	25
24.6 Saamelaisalueen osaamistarpeet ravintola- ja cateringalan perustutkinnossa.....	25
24.7 Saamelaisalueen osaamistarpeet tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnossa.....	25
25 Saamelaiskulttuuri ammatillisessa koulutuksessa.....	26
26 Tutkintokohtainen osaamisen arviointisuunnitelma.....	26
26.1 Sisältö ja laatiminen.....	26
26.2 Seuranta, arviointi ja parantaminen.....	27
27 Aiemmin hankitun osaamisen karttumisen tapoja ja erilaisia oppimispolkuja.....	28
27.1 Osaamisen karttumisen tapoja.....	28
27.2 Mahdollisuuksia perustutkinnon suorittamiseen.....	28
28 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS).....	29
29 Työelämässä oppiminen.....	29
29.1 Koulutussopimus.....	29
29.2 Oppisopimus.....	30
30 Opiskelun soveltumattomuuteen ratkaisuja (SORA) sosiaali- ja terveysalalla.....	30
31 Opintojen järjestäminen.....	31
31.1 Tutkinnon suorittaminen.....	32
31.2 Lukioyhteistyö.....	32
31.3 Saamen kieli ja kulttuuri 3 osp.....	32
31.4 Saame äidinkielenä opetus.....	32
31.5 Elinikäisen oppimisen avaintaidot.....	32
31.6 Erityisen tuen tarpeen toteutus.....	33
32 Ammatillisen osaamisen kokonaisuus.....	33
33 Arviointi.....	34
33.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet.....	34
33.2 Arvioinnistatiedottaminen.....	34
33.3 Arvosanat ja arvosanojen muuntaminen.....	35
33.4 Palaute opiskelijalle opintojen aikana.....	35
33.5 Osaamisen arviointi.....	35
33.6 Opiskelijan itsearviointi.....	36
33.7 Arviointiaineiston säilyttäminen.....	37
33.8 Arviointi erityisen tuen opiskelijoilla.....	37
33.9 Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi.....	37
33.10 Arvioinnin muuttaminen ja arvioinnin oikaisu.....	38

BAMMATTI-JA ERIKOISAMMATITUTKINNOT JA MUU AMMATILLINEN KOULUTUS.....38

34 Tutkintojen osaamistarpeet saamelaisalueella.....	38
34.1 Saamelaisalueen osaamistarpeet saamenkäsitöissä ammatitutkinnossa ja saamenkäsitöiden erikoisammattitutkinnossa.....	38
34.2 Saamelaisalueen osaamistarpeet porotalouden ammatitutkinnossa.....	39
34.3 Saamelaisalueen osaamistarpeet luontoalan ammatitutkinnossa.....	39
34.4 Saamelaisalueen osaamistarpeet media-alan ammatitutkinnossa.....	39
34.5 Saamelaisalueen osaamistarpeet liiketoiminnan ammatitutkinnossa.....	39
35 Saamelaiskulttuuri ammatillisissa tutkinnoissa.....	39

36 Tutkintokohtainen toteutus- ja arviointisuunnitelma.....	39
36.1 Sisältö ja laatiminen.....	39
36.2 Seuranta, arviointi ja parantaminen.....	39
37 Aiemmin hankitun osaamisen karttumisen tapoja (tutkinto-opiskelijat).....	39
38 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) (tutkinto-opiskelijat).....	39
39 Työelämässä oppiminen (tutkinto-opiskelijat).....	39
40 Opintojen järjestäminen (tutkinto-opiskelijat).....	39
40.1 Tutkinnon suorittaminen.....	40
40.2 Erityisen tuen tarpeen toteutus	40
41 Ammatillisen osaamisen kokonaisuus (tutkinto-opiskelijat).....	40
42 Osaamisen arviointi ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa.....	40
42.1. Osaamisen arvioinnin tehtävät ja tavoitteet.....	40
42.2. Osaamisen arvioinnista tiedottaminen.....	40
42.3. Osaamisen arvioinnin muuttaminen ja oikaisu.....	41
42.4 Palaute opiskelijalle opintojen aikana.....	41
42.5 Osaamisen arviointi.....	41
42.6 Opiskelijan itsearviointi.....	41
42.7 Arviointiaineiston säilyttäminen.....	41
42.8 Osaamisen arviointi erityisen tuen opiskelijoilla.....	41
42.9. Maahanmuuttaja-, eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi.....	41
43 Muu ammatillinen koulutus.....	41
43.1 Järjestämisen lähtökohdat.....	41
43.2 Todistukset.....	42

III SAAMEN KIELEN JA KULTTUURIN OPETUS.....42

44 Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen lainsäädännöllinen perusta.....	42
45 Lukuvuosikoulutukset.....	42
45.1 Pohjoissaamen kieli ja kulttuuri	42
45.2 Inarinsaamenkieli ja kulttuuri.....	42
45.3 Koltansaamenkieli ja kulttuuri.....	43
45.4 Saamenkielten jatko-opinnot.....	43
45.5 Medialinja.....	43
46 Lukuvuosikoulutusten arviointi ja todistukset.....	44
47 Lukuvuosikoulutusten arvioinnin oikaisu.....	44
49 Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen lyhytkoulutukset (Kursitoiminta).....	44
49.1 Suunnitelma ja organisointi.....	45
49.2 Lyhytkoulutusten toteutus.....	45
49.3 Lyhytkoulutusten todistukset.....	45

IV LAKISÄÄTEISET SEKÄ MUUTSUUNITELMAT, OHJEET JA SÄÄNNÖT.....46

Lakisäätöiset suunnitelmat.....	46
Muut suunnitelmat, ohjeet ja säännöt.....	46
Opetushallituksen tulosohjaukseen liittyvät ohjeet ja säännöt.....	46

JOHDANTO

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toimintaperiaatteet -asiakirja sisältää neljä päälukua, joihin on koottu oppilaitoksen keskeiset toimintaa ohjaavat periaatteet. Toimintaperiaatteet -asiakirja on valmisteltu opettajien ja henkilöstön kanssa ja tämä luo pohjan oppilaitoksen strategiselle kehittämiselle.

I Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toiminnan yhteiset periaatteet

II Ammatillinen koulutus

III Saamen kielen ja kulttuurin opetus

IV Lakisääteiset sekä muut suunnitelmat, ohjeet ja säännöt

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUKSEN TOIMINNAN YHTEISET PERIAATTEET

Saamelaisalueen koulutuskeskus (SAKK) on opetusministeriön toimialaan kuuluva toisen asteen ammatillinen valtion oppilaitos, jonka toimintaa säätelevät laki ja asetus (L 252/2010, A 108/2011). Lain mukaan oppilaitoksen tarkoituksena on lisätä erityisesti saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisten kotiseutualueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Saamelaiskulttuuri on SAKK:n toiminnan perusta.

Tarkoituksen saavuttamiseksi SAKK järjestää ammatillista koulutusta, saamen kielten ja kulttuurin opetusta sekä kehittämistoimintaa.

1 Oppilaitoksen toiminta-ajatus eli missio

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toiminta-ajatuksena on olla osaava, muuntautumiskykyinen, monikielinen (saamet, suomi) ja monikulttuurinen oppilaitos, joka tuottaa korkealaatuisia koulutus- ja kehittämispalveluita saamelaisalueen tarpeisiin, ja jossa työntekijät ja opiskelijat viihtyvät.

Missio voidaan ymmärtää kuvaavan organisaation yhteistä näkemystä olemassaolon tarkoituksesta, elämäntehtävästä eli siitä, miksi organisaatio on olemassa. SAKK:n toiminta-ajatus noudattaa sen laissa mainittua tarkoitusta.

Saamelaisalueen koulutuskeskus on monialainen ja saamelaisista lähtökohdista monikulttuurinen oppilaitos Suomen saamelaisalueella. Valtakunnallisten määräysten lisäksi tavoitteet syntyvät niistä alueellisista ja saamelaisista koulutustarpeista, joita koulutuskeskuksen toiminta-alueen ja saamelaisalueen erityispiirteet luovat.

Koulutusten toteutus- ja arviointisuunnitelmien laadinnassa otetaan huomioon saamelaisalueen luonnonvaroihin, monikulttuurisuuteen, maantieteelliseen asemaan, perinteiseen tietoon sekä elinkeinorakenteeseen liittyvät erityispiirteet. Koulutuskeskus edistää toiminnallaan kielellistä, kulttuurista, alueellista ja sukupuolista tasa-arvoa.

Saamen kielten tukemiseksi työntekijöiden rekrytoinnissa painotetaan työntekijöiden saamen kielen osaamista.

2 Visio

Saamelaisalueen koulutuskeskus on johtava saamelaiskulttuurin, elinkeinojen ja koulutuksen siirtäjä ja kehittäjä niin alueellisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisesti. Oppilaitos on aktiivinen ja tunnettu yhteistyökumppani arktisten alkuperäiskansojen asiantuntijana ja koulutajana sekä elinkeinojen ja yritystoiminnan kehittäjänä. Oppilaitoksen koulutus-, kehittämis- ja tuotantopalvelut ovat maailmanlaajuisesti kysyttyjä. Oppilaitos kehittää verkostoyhteistyönä tiede- ja osaamiskeskusta.

3 Arvot

Saamelaiskulttuuri on SAKK:n toiminnan perusta. Se tarkoittaa saamelaiskulttuurin, saamen kielten ja perinteisten elinkeinojen sekä saamelaiskulttuuria tukevien uusien elinkeinojen arvostamista, ymmärtämistä sekä mukanaoloa jokapäiväisessä toiminnassamme.

Kansainvälinen yhteistyö yli valtakunnan rajojen on SAKK:ssa luontevaa. Yhdessä tekeminen Norjan, Ruotsin ja Venäjän saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen kanssa on osa arjen toimintaa. Toiminta on ”rajatonta” myös ihmisten, kielten ja kulttuurien välillä.

Tasa-arvo ja toisen arvostaminen SAKK:ssa tarkoittaa sitä, että työntekijöitä ja opiskelijoita kohdellaan ja työntekijät ja opiskelijat kohtelevat toisiaan yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti ja kaikkien työtä arvostetaan. Henkilökunta ja opiskelijat noudattavat hyviä käytöstapoja ja kohteliaisuutta, hyväksyvät erilaisuutta ja heillä on taito antaa ja ottaa vastaan palautetta.

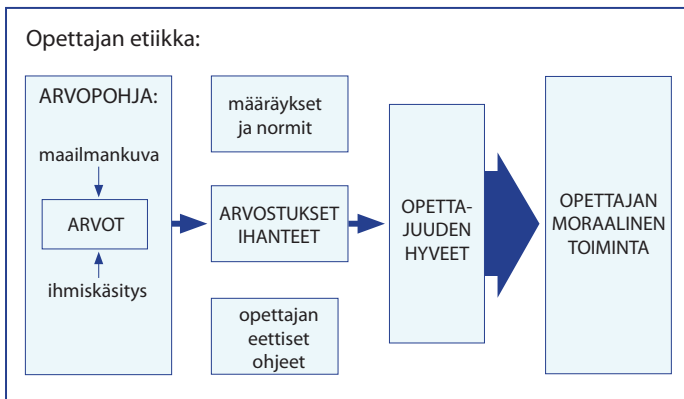
Asiakastyytyväisyys SAKK:ssa tarkoittaa sitä, että koulutus ja palvelut (sisäiset ja ulkoiset) toteutetaan siten, että henkilöstö ja opiskelijat sekä yhteistyökumppanit ovat tyytyväisiä. Toiminta perustuu asiakaslähtöisyyteen.

Uudistuminen SAKK:ssa tarkoittaa sitä, että ennakoidaan tulevaisuuden tarpeita. Toimintaa kehitetään jatkuvasti vastaamaan alueen sekä työelämän muuttuvia osaamistarpeita. Henkilöstöä tuetaan kehittämään omaa osaamistaan ja työtään sekä ylläpitämään työhyvinvointia.

4 Kulttuuriset ja eettiset ohjeet

SAKK on laatinut henkilöstön toimintaa ohjaamaan kulttuuriset ja eettiset ohjeet opetusalan työtä säätelevien lakien, asetusten, viranomaismääräysten ja -ohjeiden lisäksi. Kulttuuriset ja eettiset ohjeet koostuvat kulttuurisista ja eettisistä arvoihin, normeihin ja sopimuksiin perustuvista periaatteista.

Eettisten periaatteiden lähtökohtana ovat YK:n alkuperäiskansajulistus, YK:n ihmisoikeuksien julistus sekä useat lait.

Kulttuurisista ja eettisistä ohjeista on erillinen opas, joka löytyy oppilaitoksen intranetistä ja www-sivuilta.

5 Koulutuksen järjestämiseen liittyvät valtuudet

5.1 Lait ja asetukset

Laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta (L252/2010) sisältää kaksi keskeistä koulutustehtävää; ammatillinen koulutus sekä saamen kielten ja kulttuurin opetus. SAKK voi järjestää järjestämisluvan mukaisia perustutkintoja sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä

näihin aloihin liittyvää muuta ammatillista koulutusta. SAKK:ssa voi opiskella ns. lukuvuosikoulutuksina saamen kielen ja kulttuurin opetuksena 60 opintopisteen laajuisia saamen kielten ja kulttuurin opintoja sekä media-alaa. Lisäksi saamen kielen ja kulttuurin opetuksena järjestetään lyhytkoulutuksia ympäri saamelaisaluetta ja laajemminkin.

Ammatillisessa koulutuksessa noudatetaan 1.1.2018 uudistunutta lakia (L 531/2017) ja asetusta (A673/2017) ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisen koulutuksen lakiuudistuksen jälkeen ei enää eroteta aikuisten ja nuorten koulutuksia.

Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutuksissa noudatetaan soveltuvin osin lakia ammatillisesta koulutuksesta.

5.2 Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa

Oppilaitoksella on ammatillisten perustutkintojen järjestämislupa seuraaviin tutkintoihin 1.8.2018 alkaen: taideteollisuusalan, media-alan ja kuvallisen ilmaisun, liiketoiminnan, luonto- ja ympäristöalan, tieto- ja viestintätekniikan, kalatalouden, sosiaali- ja terveysalan, matkailualan, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan sekä ravintola- ja cateringalan perustutkinto. Ammatillisten perustutkintojen laajuus on 180 osaamispistettä.

Järjestämislupa antaa mahdollisuuden toteuttaa seuraavia ammatti- ja erikoisammattitutkintoja: saamenkäsityöisällin ammattitutkinto ja saamenkäsityömasterin erikoisammattitutkinto sekä liiketoiminnan, luontoalan, porotalouden, kalatalouden, media-alan, matkaoppaan, matkailupalveluiden, ravintolan asiakaspalvelun- ja ruokapalvelun ammattitutkintoja. Osa uudistuvista tutkinnoista tulee voimaan 1.8.2018, osa 1.1.2019 lukien. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudet vaihtelevat, mutta niidenkin laajuudet määritellään tutkinnoittain.

SAKK:lla on mahdollisuus järjestää edellä mainittuihin tutkintoihin liittyvää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. Lisäksi em. tutkintoja ja koulutusta on mahdollisuus järjestää myös työvoimakoulutuksena.

6 Päätöksenteko

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen johtosäännössä on määritelty johtokunnan, rehtorin ja apulaisrehtorin tehtävät.

6.1 Johtokunta

Oppilaitoksen johtokunta valitaan joka neljäs vuosi. Johtokunnan nimittää Opetushallitus. Siihen kuuluu 11 jäsentä, joista kuusi jäsentä esittää saamelaiskäräjät ja kaksi saamelaisalueen kunnat. Päätoimiset opettajat ja muu henkilöstö ja opiskelijat valitsevat johtokuntaan yhden edustajan. Opiskelijan toimikausi on yksi vuosi.

6.2 Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toimielin

SAKK:lla on monijäseninen toimielin, jonka tehtävänä ovat SORA-säädösten (opiskeluun soveltumattomuuteen ratkaisuja) mukaiset ja kurinpidolliset tehtävät.

Monijäsenisen toimielimen tehtävänä on päättää:

- opiskeluoikeuden peruuttamisesta ns. soratutkinnoissa (SAKK:ssa koskee sosiaali- ja terveysalaa)
- opiskeluoikeuden palauttamisesta (SAKK:ssa koskee sosiaali- ja terveysalaa)
- kurinpitotoimista (kaikkia aloja koskevat):
- määräaikainen erottaminen oppilaitoksesta (3 kk-12 kk)
- asuntolasta erottaminen yli 3 kk ajaksi
- opiskelusta pidättäminen (koskee sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden opiskeluoikeuden peruuttamisen menettelyä sekä aloja, joissa edellytetään rikosrekisteriotteen näyttämistä ja jos opiskelija kieltäytyy tutkimuksista tai todistuksen näyttämisestä).

Kirjallinen varoitus ja erottamiset korkeintaan 3 kuukauden ajaksi ovat kurinpitotoimia, jotka voi antaa rehtori.

Toimielimessä on koulutuksen järjestäjän, opiskelija-huollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevilla asioilla toimielimessä pitää olla myös erikseen nimetty opiskelijan työelämässä oppimisen edustaja, joka tuntee opiskelijan asian.

Johtokunta nimeää toimielimen jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunta nimeää myös toimielimen puheenjohtajan. Opiskelijaedustajan tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Hänellä on kurinpidollisissa päätöksissä vain läsnäolo- ja puheoikeus. Opiskelijaedustaja ei voi toimia toimielimen puheenjohtajana. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla.

Johtokunnassa ja toimielimessä on opiskelija, opettaja- ja henkilökunnan edustaja

6.3 SAKK:n työsuojelu- ja yhteistoimintaelin ja henkilöstön arviointi- ja kehittämisryhmät A ja C

Lakisääteisen yhteistoiminnan lähtökohtana on edistää oppilaitoksen ja sen henkilöstön vuorovaikutuksellista yhteistoimintaa, joka perustuu henkilöstölle oikea-aikaisesti annettuihin riittäviin tietoihin toiminnasta ja suunnitelmista. Lain tavoitteena on yhteisymmärryksessä kehittää viraston toimintaa ja henkilöstön mahdollisuuksia vaikuttaa virastossa tehtäviin päätöksiin, jotka koskevat työtä, työoloja ja henkilöstön asemaa ja samalla edistää työelämän laatua sekä valtionhallinnon toiminnan tuoksellisuutta ja taloudellisuutta.

SAKK:n yhdistetyn työsuojelu- ja yhteistoimintaelimen tehtävänä on huolehtia entiselle työsuojelutoimikunnalle ja YT-toimikunnalle kuuluneet asiat. Elimeen nimetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan neljä jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Yksi jäsenistä edustaa työnantajaa, kaksi suurempaa ja yksi pienempää työntekijäjärjestöä. Lisäksi työsuojelupäälliköllä ja luottamusmiehillä on kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus. Työsuojeluvaltuutettu on aina yksi työntekijäjärjestön edustaja.

Työsuojelupäällikkö käynnistää valintamenettelyn. Rehtori tekee asettamispäätöksen työntekijäryhmien esityksen pohjalta.

Henkilöstön tehtäväkuvien mukaisen vaativuuden arviointiin on perustettu Opetushallituksen määräyksen mukaisesti arviointi- ja kehittämisryhmät. A-ryhmä on muun henkilöstön ja C-ryhmä on opettajien tehtävien vaativuuden tasomäärittelyä varten.

6.4 Organisaation toiminta (johtoryhmä, opettajakokous, strategiaryhmä, tiimit)

Oppilaitoksen toimintaa organisoidaan johtoryhmän, opettajakokouksen, strategiaryhmän ja tiimien sekä erilaisten kehittämisryhmien avulla. Ks. organisaatiokaavio sivulla 47.

6.5 Työelämätoimikunnat

Opetushallituksessa toimii työelämätoimikuntia, joissa on työnantajien, työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien edustajia. Työelämätoimikunnat osallistuvat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen sekä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen.

Työelämätoimikunnat käsittelevät tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyyntö.

7 Turvallisuus

Oppilaitoksen turvallisuudesta vastaa rehtori. Rehtorin apuna turvallisuuteen liittyen toimivat turvallisuusvastaavat ja turvallisuustiimi. Turvallisuustiimin tehtävä on kerätä tietoa eri turvallisuuteen liittyvistä asioista ja päivittää ns. turvallisuuden tilannekuvaa. Tiimi suunnittelee koulun turvallisuutta, tiedottaa henkilökuntaa turvallisuuteen liittyen, laatii ohjeistuksia ja organisoii turvallisuutta edistäviä koulutuksia, infoja ja harjoituksia. Tiimiin kuuluu useampi henkilö, jolloin varmistetaan se, että joku turvallisuusvastaavista on paikalla, jos jotakin poikkeavaa tapahtuu.

8 Saamelaiskulttuuritoiminnan kehittämisryhmä

Saamelaiskulttuurikoulutusta varten Saamelaisalueen koulutuskeskuksella on saamelaiskulttuuritoiminnan kehittämisverkosto. Verkostoon kuuluu eri saamelaisorganisaatioiden ja -järjestöjen ja saamelaisalueen työelämän edustajia. Verkostosta saadaan näkemyksiä ja kurssitoiveita SAKK:n tietoon. Verkoston edustajia kutsutaan koolle vuosittain. Ennen kutakin kokousta eri organisaatiot ja järjestöt pohtivat keskuudessaan alueensa koulutus- ym. kehittämistarpeita ja tuovat ne kokoukseen. Esitykset huomioidaan lyhytkoulutusten ja muiden koulutusten sekä kehittämishankkeiden suunnittelussa. Saamelaiskulttuuritoiminnan kehittämisverkostoa vetää kehitysjohdaja yhteistyössä saametiimin kanssa.

9 Opiskelijakunta

Oppilaitoksessa toimii päätoimisista opiskelijoista koostuva opiskelijakunta. Opiskelijakuntaan liittyminen on vapaaehtoista, mutta opiskelijoita kannustetaan liittymiseen ja siten mahdollisuuteen vaikuttaa oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien asioiden päätöksiin. Opiskelijajäsen kuuluu myös oppilaitoksen johtokuntaan, toimielimeen, opiskeluhuoltoryhmään sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusryhmään.

10 Pedagoginen toiminta

Oppilaitoksen pedagogisella toiminnalla tarkoitetaan kaikkea sitä toimintaa, jolla edistetään opiskelijan oppimistavoitteiden saavuttamista.

Ammatillisen koulutuksen uuden lainsäädännön mukaan koulutuksen tarkoituksena on ammatillisen osaa-

misen ja työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin vastaaminen. Lisäksi se antaa valmiuksia työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitämiseen sekä tukee elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Koulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvua hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Tavoitteena on, että opiskelijoista kasvaa tasapainoisia ja eheitä persoonallisuuksia, jotka ymmärtävät vastuunsa ihmisten välisessä sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa ja jotka osallistuvat saamelaiskulttuurin ja muun kansallisen kulttuurin edistämiseen.

SAKK:n koulutusten keskeisiä lähtökohtia ovat saamelaiskulttuuri, saamelaiset arvot, demokratia ja tasa-arvo, yhdenvertaisuus, kodin ja perheen arvostus, vastuu lähimmäisistä, työn kunnioittaminen, suvaitsevaisuus sekä kansallinen kulttuuriperintö, kestävä kehitys ja kansainvälisyys.

Opetustyön lähtökohtana on se, että jokainen ihminen on arvokas ja ainutkertainen. Jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään ja ihmisarvoiseen työhön sekä tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin opiskella. Opettajat ja muu henkilöstö ohjaavat opiskelijoita yksilöinä ja opiskelijan aiempi osaaminen huomioidaan uusien tietojen ja taitojen oppimisessa.

10.1 Oppimiskäsitys

Koulutusten toteutus- ja arviointisuunnitelmat pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan opiskelijan oppimisen perustana ovat hänen omat aikaisemmat tietonsa, taitonsa ja kokemuksensa. Ne muuttuvat tai vahvistuvat, kun hän oppii uusia tietoja ja taitoja sekä saa uusia kokemuksia. Oppimisprosessistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Pedagogikka tukee opiskelijan aktiivista roolia oman oppimisprosessinsa suunnittelussa ja oppimisen edistymisen seuraamisessa. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot.

Tällä hetkellä uskotaan yhteisölliseen tiedonrakentamiseen:

- Oppija rakentaa uutta tietoa aiemmin omaksutun tiedon pohjalta (konstruktivisuus)
- Oppiminen on sidottu mielekkäisiin reaali maailman tehtäviin/ilmiöihin (kontekstuaalisuus)
- Oppijat rakentavat uutta tietoa yhteistyössä toistensa kanssa (yhteistoiminnallisuus)
- Oppija haluaa tietoisesti oppia jonkin tietyn asian (intentionaalisuus)

- Oppija arvioi oppimaansa ja tarkastelee oppimisprosessin edellyttämiä ajatteluprosesseja ja päätöksiä (reflektiivisyys)
- Oppiminen on oppijan oman toiminnan tulosta (aktiivisuus)
- Oppija osaa siirtää oppimansa asiat uusiin tilanteisiin ja hyödyntää opittuja tietoja ja taitoja uuden oppimisessa (siirtovaikutus)

Edelleen tarvitaan eri oppiaineita, mutta niiden käsittely toisistaan erillään ei vastaa nykypäivän asettamiin haasteisiin. Opiskelu nähdään ”oppimaan oppimiseen” johtavana prosessina, etsien ratkaisuja/vastauksia mielekkäisiin ongelmiin/kysymyksiin.

Toimimalla yhdessä tiimeissä, ryhmissä ja verkostoissa opiskelijat oppivat toisiltaan ja tukevat toisiaan tekemään ja oppimaan enemmän kuin mihin kykenisivät yksin. Positiiviset ja merkitykselliset oppimiskokemukset ovat perustana motivaatiolle, joka on pohjana sekä ammatillisessa että persoonallisessa kasvussa. Onnistumiset ja myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

- Oppiminen on
- tavoitteellista
 - tilannesidonnaista
 - vuorovaikutteista
 - yhteisöllistä toimintaa.

Hyvää oppimista tukee se, että opiskelija on aktiivinen ja tavoitteellinen toimija, joka ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja kehittämisestään. Opettajien ja ohjaajien tehtävänä on kannustaa, tukea ja ohjata opiskelijaa sekä ryhmää oppimisessa ja kehittämisessä. Opettaja ja ohjaaja ohjaavat opiskelijaa tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan sekä kehittämään itsearviointitaitojaan.

10.2 Tieto- ja oppimiskäsitys saamelaiskulttuurisessa kontekstissa

Opetuksen ja oppimisen perustana on oppimiskäsitys, joka pohjautuu tietokäsitykseen. SAKK:ssa kaiken toiminnan lähtökohtana on saamelaisen perinteisen tiedon ja käsitteellisen tiedon yhdistäminen saamelaiskulttuurisessa kontekstissa.

Perinteinen tieto on tietoa, joka siirtyy sukupolvelta toiselle. Se perustuu vanhoihin perinteisiin, tietoihin ja taitoihin,

on kulttuurisidonnaista, jaettua kokemusta, uskomuksia ja tapoja. Perinteisen tiedon käyttämisessä ei riitä, että sitä säilytetään, vaan sen tulee olla käytössä. Perinteisen tiedon siirtämisessä on kysymys myös oikeudesta käyttää ja siirtää ”intellektuaaliomaisuutta”. Olennainen kysymys koskee tiedon ”omistusta”, tekijänoikeutta: kuka saa käyttää, siirtää ja välittää perinteistä tietoa; kenen tietoa se on.

Perinteinen tieto on intuitiivista ja holistista, enemmän laadullista kuin määrällistä, subjektiivista ja kokemusperäistä, hidasta muuttumaan. Perinteisarvoja ovat yhteistyö, holistinen näkemys luonnosta, syklinen aikakäsitys, vanhempien ihmisten (iän ja kokemuksen) arvostaminen, kärsivällisyys ja tässä hetkessä eläminen. Saamelaiseen – samoin kuin myös muiden alkuperäiskansojen – perinteeseen on aina kuulunut perinteisen tiedon siirtäminen sukupolvelta toiselle suullisesti; kertomuksissa, muisteluksissa, loruissa ja sananlaskuissa. Perinteisesti suullista perinteistä tietoa on käytetty koulutuksessa vähän. Haaste koululaitokselle on se, miten yhdistetään perinteistä ja käsitteellistä tietoa.

Perinteisestä tiedosta käytetään usein ilmaisua hiljainen tieto. Perinteinen tieto sisältää myös hiljaisen tiedon elementtejä ja ne siirtyvät usein suullisessa muodossa. SAKK:ssa nämä ovat sidoksissa alkuperäiskansojen tieto-taitoon ja ne ovat tärkeä elementti kaikessa opetuksessa. Olennainen ero on siinä, että hiljainen tieto ei ole välttämättä kulttuurisidonnaista, vaan liittyy kaikkeen osaamiseen eli taitoon. Perinteinen tieto sitä vastoin on aina sidoksissa alkuperäiskulttuuriinsa, kuten SAKK:ssa saamelaiskulttuuriin.

Suuri osa oppimisesta tapahtuu työn kautta, työtä tehtäessä ja kehitettäessä. Oppimisen tulee liittyä arkielämän toimintakäytäntöihin. Oppimistapahtumassa otetaan huomioon luontoon ja saamelaiseen kulttuuriin sidottu perinteinen tieto ja sen siirtyminen opiskelijoille.

SAKK:n pedagogisen toiminnan oppimiskäsityspohjana on kognitiivinen oppipoikamalli. Mallissa painotetaan oppimisen ja tiedon toiminnallista, situationaalista ja sosiaalista luonnetta. Toiminnallisuus ilmenee konkreettisena tekemisenä, jossa perinteistä tietoa siirtyy oppijalle asiantuntijan ohjauksessa ja toiminnan seuraamisessa. Situationaalinen tieto on kontekstuaalista eli sidoksissa oppimistilanteisiin. Oppimisen sosiaalinen luonne ilmenee osaajan ja oppijan välisessä vuorovaikutuksessa.

Saamelaiskulttuuriin perinteisesti kuuluvaa mestari-kisälli-oppipoika - oppimismetodia pyritään sovelta-maan mahdollisuuksien mukaan oppilaitoskäyttöön saamelaisyhteisön osaajien taitoja hyödyntämällä. Op-pimisessa käytetään monipuolisesti erilaisia opetusme-

todeja sekä oppimisympäristöjä. Verkko- ja digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen on olennainen osa SAKK:n opetus- ja opiskelutoimintaa.

Osaamiseen liittyviä piirteitä ovat oman osaamisen arviointitaito, itsenäinen ongelmanratkaisukyky sekä kyky suhtautua tietoon kriittisesti ja oppia jatkuvasti uutta kokemuksta hyödyntäen. Omalla toiminnallaan opiskelija muovaa oppimisensa lopputulosta. Opiskelija on itse vastuussa oppimisestaan. Syvälinen oppiminen vaatii mahdollisuutta käsitellä oppimiskokemuksia yhdessä kokeneiden työntekijöiden ja opettajien kanssa. Opiskelija, hänen yksilölliset kokemuksensa ja yksilöllinen opiskelutyylinsä tulee ottaa huomioon ohjauksessa. Yhdessä tekeminen ja yhdessä muiden avulla oppiminen on yhä tärkeämpää, kun työ tehdään entistä useammin erilaisissa tiimeissä.

10.3 Oppimisympäristöt ja oppimisen muodot

Opiskelijan oppimista tuetaan järjestämällä oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat (OPH, 2004). Oppimisympäristö jaetaan fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin ympäristöihin.

Opiskelija voi oppia eri oppimisympäristöissä ja oppimisen muotojakin on erilaisia. Lisäksi eri opiskelijat oppivat eri tavoilla.

Fyysinen	Psyykinen	Sosiaalinen
- Rakennukset - Ympäristö - Varustus	- kognitiiviset-/tietoisuustekijät - affektiiviset-/tunnetekijät	- Vuorovaikutus - Ihmissuhteet

Opiskelijat oppivat erilaisissa oppimisympäristöissä.

Oppimisen eri muotoja voidaan kuvata seuraavasti

- Formaali oppiminen on organisoitua ja tapahtuu koulutusjärjestelmän puitteissa.
- Non-formaali oppiminen on koulutuksen ulkopuolella tapahtuvaa organisoitua koulutusta.
- Informaali oppiminen on jokapäiväisessä elämässä tapahtuvaa oppimista.

Myös non-formaalit ja informaaliset ympäristöt toimivat oppimisympäristöinä, mutta niiden kautta hankittu osaaminen tulee pystyä osoittamaan.

Oppijalla on monia tapoja oppia, joku oppii parhaiten tekemällä, joku näkemällä, joku kuulemalla, koskemmalla jne. Samoin on erilaisia lähestymistapoja uuden oppi-

Visuaalinen oppija
- oppii näkemällä
Auditiivinen oppija
- oppii kuulemalla
Kinesteettinen oppija
- oppii liikkeen ja tekemisen kautta
Taktilinen oppija
- oppii käsin tekemisen ja koskemisen kautta
Analyttinen oppija
- yksityiskohdista kokonaisuuksiin
Holistinen oppija
- kokonaisuuksista yksityiskohtiin

Opiskelijat oppivat eri tavoin.

misessä. Yhdelle on ominaista lähteä uuteen asiaan perehtymällä ensin yksityiskohtiin, toinen edellyttää ensin kokonaisuuden hahmottamista.

10.4 Käsitteet työstä ja ammattitaidosta

Käsitteet työstä ja ammattitaidosta ovat muuttuneet vuosikymmenten aikana. Ammattitaidolla ymmärretään nykyisin laaja-alaisia työ- ja toimintakokonaisuuksia ja ammattitaito on yhä enemmän moniammatillista. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään vahvaa erikoisosaamista. Saamelaiskulttuuriin sidottu käsitys ammattitaidosta ja työstä osana kokonaisvaltaista elämää on osa perinnettä, johon koulutus sopeutetaan kulttuuriosaamisena, ammattiosaamisena ja erikoisammattiosaamisena. SAKK:ssa tähdätään myös siihen, että ammattitaidon lisäksi opiskelijalla on valmiudet jatko-opintoihin korkeakouluissa sekä Suomessa että ulkomailla.

Hyvä ammattitaito ja laaja ammattisivistys merkitsevät sellaisia valmiuksia, joiden avulla opiskelijat pystyvät selviytymään alansa vaihtelevista tehtävistä, kehittämään ammattitaitoaan sekä täydentämään sitä jatkuvasti. Ammattisivistyksessä yhdistyvät vahva ammatillinen osaaminen ja yleissivistys. Se sisältää myös arvo-osaamisen ja sisäistetyn ammattietiikan, jotka auttavat ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa. Hyvään ammattitaitoon kuuluvat kädentaidot sekä kyky soveltaa tietoa käytännön tilanteissa. Uudis-

tuva työelämä vaatii vastuullisuuden ohella työhön sitoutumista sekä työ- ja toimintakykyisyyttä. Työ on yhä enemmän tiimityötä ja yhdessä tekemistä, joka vaatii sosiaalista kyvykkyyttä.

10.5 Koulutuksen toteuttamistavat

Koulutuksen toteuttaminen on kuvattu koulutusten toteutus- ja arviointisuunnitelmiin sekä lukuvuosikoulutusten opetussuunnitelmiin. Koulutuksiin voi sisältyä lähiopetusta, itsenäistä opiskelua, etäopiskelua, digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntävää oppimista, työelämässä oppimista ja monimuotokoulutusta. Saamen kielten ja kulttuurin opetuksen lukuvuosikoulutuksissa ja työelämässä oppimisen/harjoittelun/kieliharjoittelun toteutus vaihtelee koulutuskohtaisesti.

11 Koulutustarjonta, opiskelijarekrytointi ja opiskelijavalinta

SAKK:n johtokunta käsittelee vuosittain ammatillisten perustutkintojen ja lukuvuosikoulutusten koulutustarjonnan. Johtokunta päättää saamen kielen ja kulttuurin opetuksen lyhytkoulutusten suunnitelman. Muun ammatillisen koulutuksen, esimerkiksi ammattitutkintojen, toteuttamisesta päättää rehtori.

Ammatillisena perustutkintona suoritettaviin tutkintoihin haetaan Opetushallituksen järjestämän valtakunnallisen yhteishaun kautta. Yhteishakujärjestelmän kautta hakevat perusopetuksen ja lukion suorittaneet. Yhteishakujärjestelmä tekee valintaesityksen ja niistä tulee tieto oppilaitokselle sähköisesti.

Ammatilliseen perustutkintoon voidaan varata aloituspaikkoja aikuisille, jotka ovat suorittaneet aiemman tutkinnon. Tuolloin he hakevat suoraan oppilaitokseen. Lukuvuosikoulutuksissa ja saamen kielen ja kulttuurin sekä muun koulutuksen lyhytkoulutuksissa haetaan suoraan oppilaitokseen.

Ammatillisiin tutkintoihin on ns. jatkuva haku. Opintoihin voi hakea ympäri vuoden. Hakemuksia käsitellään asiakaslähtöisesti viivytyksettä. Jos hakijalle ei ole tarjolla ko. ajankohtana

Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta opintojen eri vaiheissa.

kyttyä osaamistarjontaa, hänelle pyritään löytämään yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien, muun

palvelun tarjoajien tai TE-hallinnon kanssa muu etene-
misvaihtoehto. Oppilaitos päättää koulutuksen aloittamisajankohdasta.

Työvoimakoulutusta järjestetään yhteistyössä TE-hallinnon kanssa alueen työvoimatarpeen ja kysynnän mukaisesti erikseen myönnetyn rahoituksen puitteissa. Koulutusta voidaan järjestää oppilaitoksen järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa, tutkinnon osissa tai muussa koulutuksessa.

Oppilaitoksen opiskelijavalinnoista päättää rehtori, pait-
si työvoimakoulutuksessa, jossa TE-toimisto yhdessä oppilaitoksen kanssa tekee valinnat.

Opiskelijavalintojen valmistelu hoidetaan seuraavasti:

- saamen kielen ja kulttuurin opetus, lyhytkoulutukset; saamelaiskulttuurikoulutuksen suunnittelija
- virtuaalikoulutus; virtuaalikoulutuksen suunnittelija
- saamen kielen ja kulttuurin opetus, lukuvuosikoulutus; linjavastaavat yhdessä opintotoimiston kanssa
- perustutkintokoulutus; opinto-ohjaaja ja alan linjavastaava yhdessä opintotoimiston kanssa
- työvoimakoulutus; TE-hallinto yhdessä oppilaitoksen kanssa
- muu ammatillinen koulutus; aikuiskoulutuksen vastuhenkilö opintotoimistossa

Valitsematta jättämisestä tulee hakijalle ilmoittaa kirjallisesti. Jos hakija pyytää suullisesti tai kirjallisesti, tulee koulutuksen järjestäjän antaa hakijalle hallintopäätös opiskelijavalinnasta (ei koske yhteishakua). Hakijan tulee pyytää päätös 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut ilmoituksen opiskelijavalinnasta.

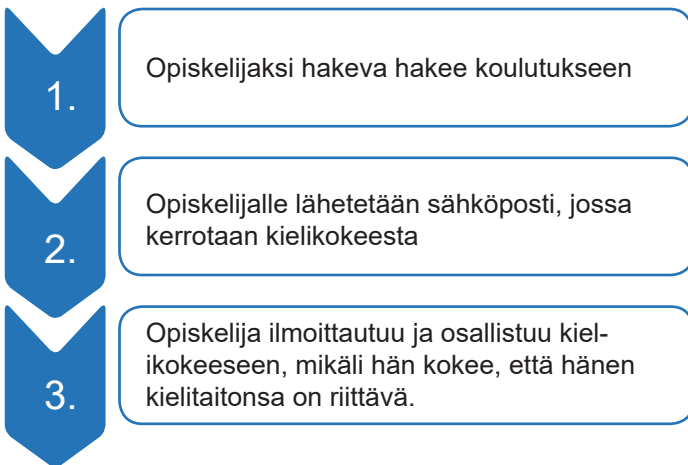
Opiskelijaksi hakevan kielitaidon osoittaminen

Mikäli Saamelaisalueen koulutuskeskukseen opiskelijaksi hakevan äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen / koulutuksen opetuskieli, hänet kutsutaan kielikokeeseen. Jos hakija on saanut suomalaisesta peruskoulusta päätö-
tödistuksen, ei kielikoetta vaadita.

Kielikokeella varmistetaan, että opiskelija selviytyy opinnoista. Opettajat tarvitsevat varmistuksen siitä, että opiskelija ymmärtää opetuskieltä ja pystyy osallistumaan opetukseen. Kielikoe on Opetushallituksen laatima kirjallinen ja suullinen testi (haastattelu, kirjoittaminen ja luetun ymmärtäminen). Koe kestää noin kaksi tuntia.

Hakija ei voi tulla valituksi koulutukseen, jos hänellä ei ole riittävää koulutuksen opetuskielen suullista ja kirjallista taitoa.

Kielitaidon osoittamisen prosessi:

Kielikoe järjestetään kerran vuodessa (yleensä toukokuussa).

Tieto kielikokeen tuloksesta lähetetään hakijalle opinto-toimistolta.

12 Lukuvuoden työpäivät

Johtokunta käsittelee lukuvuoden työpäivät opettajakunnan esityksestä. Työpäivien sijoittelussa pyritään huomioimaan vuotuiskiirtoon sisältyvät saamelaiset juhlapäivät. Lukuvuosi on jaettu viiteen jaksoon. Yhteen jaksoon sisältyy keskimäärin 12 osaamispisteen (ammattilliset perustutkinnot) ja 12 opintopisteen/8 opintoviiikon (lukuvuosikoulutukset) laajuiset opinnot. Jaksojen kestoissa huomioidaan yhteistyölukuioiden jaksotus.

13 Oppimista tukevat toiminnot

13.1 Opinto-ohjaus

Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta opintojen eri vaiheissa. Opinto-ohjauksen keskeisenä tehtävänä on tukea opiskelijan oppimisprosessia ja turvata hänen mahdollisuutensa suorittaa opintonsa suunnitelmien mukaisesti. Opinto-ohjauksen tavoitteet, kuten oppilaitosyhteisössä toimiminen, opintojen suunnitteleminen ja seuraaminen, opiskeluun sitoutuminen, työn ja opiskelupaikan hakeminen sekä kansainvälistyminen sisältyvät ammatillisten opintojen tavoitteisiin.

Opinto-ohjaus toteutetaan siten, että opiskelija

- saa riittävästi tietoa koulutuksesta ennen sen aloitusta ja sen aikana
- saa tietoa ja kokemusta työelämästä, yrittäjyydestä ja ammateista
- tutustuu ja saa mahdollisuuden kansainvälisiin kon-

takteihin, opiskeluun ja työhön

- saa tukea opiskeluunsa ja elämäänsä mahdollisesti liittyvissä ongelmissa
- saa tietoa ja tukea työelämään siirtyessään
- saa tietoa ja tukea jatko-opintoihin hakeutumisessa.

Opinto-ohjaus on koko henkilöstön tehtävä, mutta päävastuu sen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjaaja toimii yhdyshenkilönä sekä oppilaitoksen sisällä että oppilaitoksen ja muiden oppilaitosten, työelämän ja työhallinnon välillä sekä opiskelijoiden huoltajien välillä yhdessä ofelaš- ohjaajan (=ryhmänohjaaja) kanssa. Jokainen opettaja on velvollinen antamaan opinto-ohjausta ja muuta opintoja edistävää tietoa ja tukea opiskelijoille oman opetuksen yhteydessä.

Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako kuvataan SAKK:n opinto-ohjaussuunnitelmassa. Suunnitelma toimii ohjaustyön kehittämisen välineenä.

13.2 Erityisen tuen opetuksen järjestäminen

Koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamiseksi jokaisella, erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta, on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hänellä on oppimisvaikeuksia, vamma, sairaus tai muu syy, jonka vuoksi hän tarvitsee tukea ammattitaitovaatimusten saavuttamiseksi. Erityinen tuki tarkoittaa sitä, että opiskelija saa omiin tavoitteisiinsa ja valmiuksiinsa perustuvaa pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Osaamisen arviointia voidaan tarvittaessa mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arvioinnin suunnitelma. Yksilöllisen ohjauksen ja tuen sisältö kirjataan HOKSiin.

Erityisen tuen tarpeen laadinnassa ovat ofelaš-ohjaaja ja erityisopettaja yhdessä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Opiskelijan erityisen tuen tarpeesta tehdään rehtorin päätös erityisopettajan esityksestä.

13.3 Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollosta vastaavat opinto-ohjaaja/erityisopettaja, koulukuraattori, opiskeluhooltoryhmä ja monialainen asiantuntijaryhmä.

Opiskeluhoollon tavoitteena on edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä opintojen keskeyttämiä. Inarin kunta järjestää opiskeluhooltopalvelut, joihin sisältyy opiskelijaterveydenhoolto, hammashoito-, koulukuraattori- ja psykologipalvelut.

Oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaisesti oppilaitoksessa toimii ohjausryhmä, jonka tehtäviä hoitaa SAKK:n johtoryhmä. Lisäksi on opiskeluhoitoryhmä ja tarpeen mukaan opiskelijan tueksi koetaan moniammatillinen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä.

Opiskeluhoitoryhmään kuuluvat psykologi, koulukuraattori, psykiatrinen sairaanhoitaja, opiskelijaterveydenhoitaja, nuorisotoimen edustaja (etsivä nuorisotyö), seurakunnan diakoniatyöntekijä, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja/erityisopettaja, opiskelijaedustaja ja asuntolaohjaaja. Tarpeen mukaan ryhmää täydennetään sosiaali- ja terveystoimen-, päihdetyön-, koulupoliisin edustajalla. Verkostona toimivan työryhmän tehtävänä on kehittää opiskeluhyvinvointia oppilaitoksessa. Ryhmää johtaa apulaisrehtori ja sen kutsuu koolle opinto-ohjaaja. Opiskeluhoitoryhmän kokousten käsitellyt asiat kirjataan muistioon. Muistiot ryhmän palaverista tallentaa opinto-ohjaaja.

Yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

Yksittäisen opiskelijan ongelmien ratkaisemiseksi koetaan monialainen asiantuntijaryhmä. Asiantuntijaryhmän kokoaa pääsääntöisesti opinto-ohjaaja opiskelijan toiveiden mukaisesti. Asiantuntijaryhmän toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja yhteistyöhön. Toiminnan käynnistämisen edellytyksenä on opiskelijan tai hänen huoltajansa suostumus. Opinto-ohjaaja kirjaa sovitut toimet muistioon ja arkistoi muistiot.

13.4 Opiskelijahallintojärjestelmä

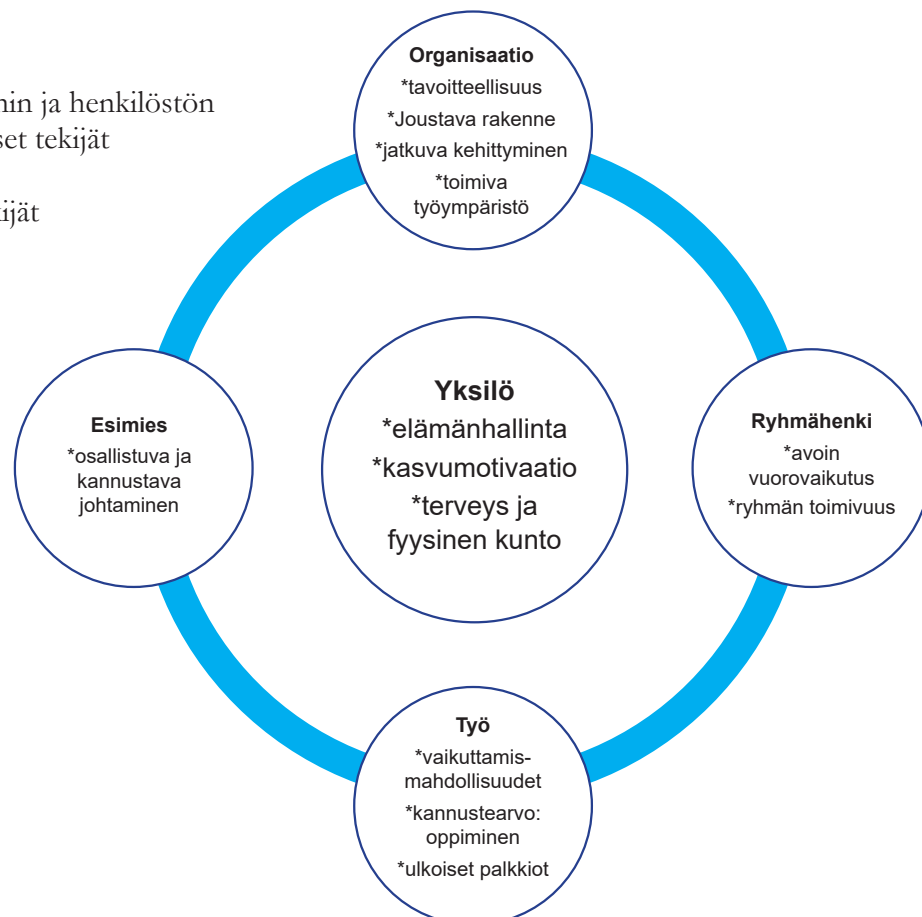
SAKK:ssa on käytössä opiskelijahallintojärjestelmä Primus sekä siihen liittyvä lukujärjestysohjelma Kurre ja käyttöliittymä Wilma. Opiskelijahallintojärjestelmään viedään alakohtaiset lukusuunnitelmat. Jokaiselle ammatillisen koulutuksen opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS). HOKS laaditaan sähköisenä Wilmaan. Opettajat tekevät arviointimerkinnät Wilmaan sekä pitävät päiväkirjaa merkitsemällä sinne oppitunnit ja poissaolot. Opiskelijat voivat seurata opintosuorituksia Wilman kautta. Wilman käyttäjätunnukset jaetaan myös huoltajille.

Opintohallintojärjestelmän rakentamisen keskeiset toimijat:

- apulaisrehtori vie lukusuunnitelmat Primukseen
- lukujärjestyksen laatija siirtää vuosisuunnitelmat lukujärjestysohjelma Kurreen
- apulaisrehtori valmistelee opettajien työkertymät Kurreen
- rehtori päättää opettajien työkertymät
- lukujärjestyksen tekijä laatii lukujärjestykset
- opintotoimisto vie opiskelijatiedot Primukseen
- ofelaš-ohjaaja laatii opiskelijan kanssa HOKSin (ammatilliset tutkinnot) ja HOPSin (lukuvuosikoulutukset)
- opinto-ohjaaja vie tunnustetut opinnot ofelaš-ohjaajan kanssa HOKSiin
- opettaja pitää päiväkirjaa ja kirjaa poissaolot

Opiskelijahyvinvoinnin ja henkilöstön hyvinvoinnin keskeiset tekijät

Työhyvinvoinnin tekijät
(Manka 2007)

- opettaja ja ofelaš-ohjaajat kirjaavat arvioinnit
- opintotoimisto tekee opinto- ja tutkintotodistukset

13.5 Opiskelu- ja työhyvinvointi

Opiskelijoiden hyvinvointi tarkoittaa opiskelijoiden hyvää opiskelu-, työ- ja toimintakykyä. Opiskelijat itse sanoittavat sen näin: ”Se on sitä, että syö, nukkuu, on kavereita ja terveet ihmissuhteet, eikä stressiä”. Opiskeluhyvinvointia tukevien palvelujen tehtävänä on opiskelijoiden opiskelukyvyn vahvistaminen, arjenhallinnan, opiskelu- ja työkykyosaamisen kehittyminen sekä edellytysten luominen työhyvinvoinnille ja kestäväälle ammattitaidolle. Hyvinvointia tukevat palvelut ovat siten ongelmia ennaltaehkäiseviä palveluita.

Opiskelijahyvinvointia seurataan jatkuvasti. Opiskelijoilta pyydetään vuosittain palautetta opiskeluhyvinvointikyselyllä. Henkilökunta puolestaan osallistuu vuosittain

henkilöstön työtyytyväisyyskyselyyn. Kyselyjen tulosten pohjalta kehitetään toimintaa.

Henkilöstön työhyvinvointiin vaikuttavat esimiestoiminta ja johtaminen, ilmapiiri, työntekijän työnhallinnan tunne sekä työntekijän näkemys työyhteisöstään. Työhyvinvointi on kokonaisuus, johon kaikki tekijät vaikuttavat. Työhyvinvointi on yksilöllinen kokemus.

SAKK:n hyvinvointisuunnitelmaan on kuvattu sekä opiskelijahyvinvoinnin että henkilöstön hyvinvoinnin keskeiset tekijät (kuva edellisellä sivulla). Työhyvinvoinnin kuvausta voi soveltaa opiskelijahyvinvoinnin kuvaukseen korvaamalla esimiehen opettajalla tai ohjaajalla ja työn opiskelulla.

SAKK:n laatiman koko oppilaitosta koskevan opiskeluhyvinvoinnin suunnitelman tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö sekä edistää oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Hyvinvointisuunnitelma sisältää myös oppilas- ja opiskeluhuoltolain edellyttämän opiskeluhuoltosuunnitelman.

13.6 Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Keskeisimmät opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet ovat:

- jokaiselle ammatillisessa koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, HOKS, jota päivitetään koko koulutuksen ajan

- opiskelijan tulee osallistua HOKSin mukaiseen opetukseen ja näyttöihin
- jokaiselle lukuvuosikoulutuksessa olevalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, HOPS
- opiskelijan tulee suorittaa tehtävät tunnollisesti
- opiskelijan tulee käyttäytyä asiallisesti
- opiskelijan opiskeluoikeus voidaan väliaikaisesti keskeyttää (asevelvollisuus, siviilipalvelus, sairausloma, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa tai muu perusteltu syy)
- opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön
- opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta ammattitaitovaatimusten saavuttamiseen
- opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta
- opiskelijalla on oikeus saada erityistä tukea
- opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisen kehittymisestään, palautteen tulee olla kannustavaa ja ohjaavaa sekä sen tulee kehittää edellytyksiä itsearviointiin
- opiskelijalla on oikeus arvioinnin tarkistukseen ja oikaisuun sekä korottamiseen
- opiskelijan opiskeluoikeus voidaan peruuttaa ja myös palauttaa ns. Sora-tutkinnoissa
- opiskelija voidaan velvoittaa toimittamaan huumausainetestin tulos oppilaitokselle
- opiskelija voidaan katsoa eronneeksi, jos hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua HOKSin mukaiseen opetukseen ja näyttöihin. Oppilaitos tekee kirjallisen päätöksen
- opiskelija katsotaan eronneeksi, kun hän itse kirjallisesti ilmoittaa eroamisestaan
- opiskelijalla on oikeus saada oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukaisia opiskeluhuoltopalveluja
- opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ruokailuun opiskelupäivinä, koskee päätoimisessa perustutkinnoissa opiskelevia (ei koske oppisopimusta eikä työvoima- ja henkilöstökoulutusta)
- opiskelijalla on mahdollisuus hakea maksutonta asuntolapaikkaa

13.7 Kurinpitokeinojen käyttö ja menettelytavat

Oppilaitoksessa ja opiskelija-asuntolassa noudatetaan johtokunnan hyväksymiä järjestyssääntöjä. Jos opiskelija ei toimi sääntöjen mukaisesti, joudutaan käyttämään kurinpitokeinoja.

Kurinpidon käyttö ja menettelytavat sisältyvät opettajien ja muun henkilöstön perehdyttämisaineistoon. Asuntolahenkilöstö ja ofelaš-ohjaajat perehdyttävät opiskelijat ja huoltajat kurinpitoon liittyviin menettelytapoihin osana opintojen ja asuntolatoiminnan perehdytystä. Opin-

tojen käynnistämisen yhteydessä rehtori tiedottaa opiskelijoita turvallisen opiskeluympäristön merkityksestä, järjestyssäännöistä ja kurinpitomenettelyistä.

Ennen kurinpitokeinojen käyttämistä opiskelija-asuntolan järjestyssääntörikkomuksissa asuntolaohjaaja selvittää yhdessä muun asuntolahenkilöstön, huoltajan ja ofelaš-ohjaajan tai opinto-ohjaajan kanssa opiskelijan tilanteen. Oppilaitoksen järjestyssääntörikkomuksissa ofelaš-ohjaaja selvittää yhdessä opinto-ohjaajan kanssa opiskelijan opintojen kokonaistilanteen – opintosuoritukset, poissaolot jne. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös oppilaitoksen ulkopuolisten opiskeluhoollon toimijoiden kanssa opiskelijan ongelmien ratkaisemiseksi.

Kurinpitokeinoja ovat puhuttelu, kirjallinen varoitus, opetuksesta evääminen enintään kolmen päivän ajaksi ja määräaikainen erottaminen oppilaitoksesta sekä määräaikainen tai pysyvä erottaminen. Ennen kirjallisen varoituksen antamista tai erottamista opiskelijaa ja hänen huoltajaansa kuullaan.

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

1. häiritsee opetusta
2. käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä
3. menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä
4. kieltäytyy ammatillisen koulutuksen lain 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestistä koskevan todistuksen esittämisestä tai
5. on 84 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Kirjallisen varoituksen antaa rehtori.

Opiskelija voidaan poistaa opetuksesta, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyy uhkaavasti tai väkivaltaisesti tai uhkaa toisen henkeä tai terveyttä. Opiskeluoikeuden evääminen voidaan tehdä luokasta tai muusta tilasta, jossa annetaan opetusta tai järjestetään oppilaitoksen tilaisuuksia. Poistumismääräyksen voi antaa rehtori, opettaja ja työpaikkaohjaaja yhdessä tai erikseen.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu

kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Lain asettamin edellytyksin koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Koulutuksen järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestistä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista. Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

Jos opiskelijan laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa käyttäytymistään, joka on kuvattu kirjallisen varoituksen antamaisen perusteena ja hänelle on annettu kirjallinen varoitus, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Rehtori päättää oppilaitoksesta ja asuntolasta erottamisesta enintään kolmen kuukauden ajaksi. SAKK:n toimitilin päätää oppilaitoksesta erottamisesta 3-12 kuukauden ajaksi ja asuntolasta erottamisesta.

Asuntolasta voidaan erottaa jäljellä olevien opintojen ajaksi.

Rehtorilla tai opettajalla yhdessä tai erikseen on oikeus ottaa haltuun työpäivän aikana:

- esine tai aine, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty
- esine tai aine, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta
- esine tai aine, joka soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen
- esine tai aine, jonka hallussa pidolla ei ole hyväksyttävää syytä

Em. oikeus haltuunotosta koskee kaikkea HOKSin mukaista koulutusta ja toimintaa.

Rehtorilla tai opettajalla on oikeus työpäivän aikana tarkastaa

- opiskelijan tavarat
- opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytys-tilat
- päällisin puolin hänen vaatteensa

Tarkastusoikeus syntyy, jos on ilmeistä, että opiskelijalla on hallussa turvallisuutta vaarantavia esineitä tai ainetta ja opiskelija pyynnöstä huolimat-

ta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Em. tarkastuksen syy on ilmoitettava opiskelijalle.

Kurinpidoillisten toimien päätöksiä seurataan luku- vuosittain strategiaryhmässä. Yhteenvedon käsittelyn yhteydessä käsitellään turvallisen oppimisympäristön toteutumisen onnistumista, kehittämistoimia ja päivitetään tarvittaessa kurinpitoon liittyviä menettelytapoja. Lukukausipalautteiden ja opiskelijahyvinvointikyselyn tulosten käsittelyn yhteydessä strategiaryhmässä käsitellään myös turvallisen oppimisympäristön asioita, jos ne nousevat opiskelijapalautteissa esiin.

13.8 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Kodin ja oppilaitoksen välisellä yhteistyöllä tuetaan alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Yhteistyön myötä vahvistetaan osaltaan opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta sekä edistetään opiskelun sujumista. Lisäksi huolehditaan siitä, että opiskelija saa tarvittaessa tukea terveyteensä, turvallisuuteensa ja hyvinvointinsa liittyvissä asioissa. Oppilaitoksen aloitteellisuus on tärkeää, kun luodaan ja ylläpidetään myönteistä vuorovaikutusta. Yhteistyössä on huomioitava myös erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä heidän elämäntilanteensa ja opiskelunsa tukeminen. Säännöllinen vuoropuhelu oppilaitoksen ja kodin kesken helpottaa asioiden hoitamista ongelmatilanteissa. Tavoitteena on, että yhteistyö kodin ja oppilaitoksen välillä olisi mahdollisimman avointa ja tasa-arvoista.

Opintojen alkuvaiheessa opinnoista tiedotetaan sekä opiskelijoille että alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille. Yhteistyön käynnistämiseksi voidaan järjestää kotiväenilta syyslukukauden kuluessa. Siinä huoltajilla on mahdollisuus tutustua oppilaitokseen, opetukseen ja opetuksesta vastaaviin henkilöihin. Siten osaltaan pyritään alentamaan kynnystä yhteydenottoihin. Yhteistyötä oppilaitoksen ja kodin kesken tehdään monikanavaisesti. Tärkeä osa yhteistyötä ovat myös yhteiset tilaisuudet, kuten esimerkiksi juhlat ja avoimien ovien päivät. Huoltajat saavat käyttäjätunnukset opintohallinto-ohjelma -Wilmaan, jossa he voivat seurata alle 18-vuotiaan opiskelijan opintosuorituksia ja poissaoloja.

Ongelmatilanteissa alkuvaiheessa ofelaš-ohjaaja keskustele opiskelijan kanssa ja tarvittaessa huoltajat kutsutaan mukaan. Täysi-ikäisen opiskelijan kohdalla tarvitaan opiskelijan lupa yhteydenottoon. Varhainen puuttuminen voi ehkäistä ongelmien kasautumista ja osaltaan ehkäistä opintojen keskeytymisen.

13.9 Arkaluontoisten ja salassa pidettävien asioiden käsittely

Arkaluontoisten asioiden käsittelystä määrätään lainsäädännössä (L 531/2017, 107 §). Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta (82 §) koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

SAKK:ssa arkaluonteisia tietoja käsitellään seuraavissa tehtävissä: toimielimen jäsenet, rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja/erityisopettaja, ofelaš-ohjaaja ja opinto-toimiston toimistosihteeri.

Oppilaitos säilyttää arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot poistetaan rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Salassapidolla ja vaitiolovelvollisuudella tarkoitetaan

- asiakirjan pitämistä salassa
 - ei saa ilmaista suullisesti (=vaitiolovelvollisuus)
 - ei saa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi
- vaitiolovelvollisuus ja tiedon hyväksikäyttökielto koskee myös tallentamatonta tietoa (esim. viranomaisen puhelimitse saadut tiedot henkilön terveydentilasta ovat salassa pidettäviä)
- opettaja ei voi kertoa ilman asianomaisen henkilön tai alaikäisen henkilön huoltajan lupaa, jos tietojen sisältö on salassa pidettävä ja jos on tunnistettavissa, ketä asiat koskevat (esim. kollegan tai opiskelijan terveydentilaa koskevat tiedot ja koesuoritukset)
- Jokaisella virkamiehellä on vaitiolovelvollisuus sananvapaudesta huolimatta!

Periaatte

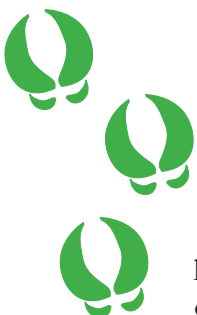
1. asiakirjat ovat julkisia, ellei laki rajaa julkisuutta
2. opiskelijoiden tai henkilökuntaan kuuluvan asioita saa käsitellä vain se, jolle asia työtehtävien vuoksi kuuluu
3. salassa pidettäviä asiakirjoja on käsiteltävä ja säilytettävä huolellisesti, ja ne on hävitettävä asiakirjasilppurilla

Ehdoton salassapito koskee seuraavia asioita:

1. ensisijaiset salassapitosäännökset mm. perheenjäsenten henkilökohtaiset olot, taloudellinen asema, tiedot elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan, vapaa-ajan harrastukset, perhe-elämä, uskonnollinen vakaumus
2. opiskelijahuolto- ja arviointi- mm. asiakirjat ja koe-suoritukset ja arvostelumerkinnät, sanalliset arvioinnit, psykologiset testit ja soveltuvuuskokeet, erityisen tuen antaminen
3. vrt. julkisia ovat tenttitulokset ja arvosanat (kun ilmoitetaan opiskelijanumerolla, ei nimellä) ja luku-kausi-, päättö- ja erotodistukset (ei saa sisältää sanallista arviointia)
4. opiskelijahuoltoa koskevat asiakirjat esim. opiskelijahuoltotyössä tehdyt asiakirjat ja kirjaukset
5. terveydentilaa ja sosiaalihoitoa koskevat asiat
6. psykologiset testit
7. yhteystiedot
8. yksityiselämä mm. poliittinen vakaumus, yksityiselämän piirissä esitetyt mielipiteet, tiedot elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan, vapaa-ajan harrastukset, perhe-elämä, henkilökohtaiset olot
9. varallisuus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan tiedon haltijalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja:

- rehtorille oppilaitoksen turvallisuuden turvaamiseksi
- opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille, jotta opiskelijan ohjaaminen hänelle soveltuvaan koulutukseen, opintoihin tai tukipalveluihin ei viivästy tarpeettomasti
- työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaan turvallisuuden varmistamiseksi
- opiskelijaterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten
- poliisille ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle henkilölle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Ammatillisen koulutuksen eri vaiheissa salassapitoon ja tietoturvaan liittyvät kysymykset ovat keskeisiä opiskelijahuoltoon liittyvien tietojen luonteen vuoksi. Opiskelijahuoltoa koskevat asiakirjat ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä ovat myös opiskelijan opetuksesta vapauttamista koskevat tie-

dot, sosiaalihuollosta ja yksityiselämää koskevat tiedot. Koulutuksen järjestäjällä on kuitenkin oikeus saada ja luovuttaa tietoa opiskelijasta salassapitomääräysten estämättä Sora-lain perusteella.

13.10 Kriisitilanteisiin varautuminen

Kriisitilanteisiin varautuminen on kriisitilanteiden ennakointia sekä henkilöstön ja opiskelijoiden taitoja toimia kriisitilanteissa. Kriisitilanteisiin varautumiseksi oppilaitoksessa on muun muassa laadittu kriisisuunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti. Kaikissa toimipaikoissa toteutetaan säännöllisesti poistumisharjoituksia, täydennetään säännöllisesti ensiapukaappeja, ylläpidetään henkilöstön ensiaputaitoja ja kiinteistökohtaisia turvallisuussuunnitelmia.

14 Säännöt ja ohjeet

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa noudatetaan johtokunnan hyväksymiä sääntöjä ja Opetushallituksen tulosohjaukseen liittyviä sääntöjä. Johtosäännössä määritellään johtokunnan, rehtorin ja apulaisrehtorin pääasialliset tehtävät ja velvollisuudet. Oppilaitoksen järjestyssäännöissä luodaan edellytykset turvalliselle ja hyvälle oppimiselle. Asuntolan järjestyssäännöt antavat pohjan asuntolan turvallisuudelle ja hyvälle ilmapiirille.

Oppilaitos on savuton.

SAKK on savuton oppilaitos. Alaikäisten tupakointi ja tupakkatuotteiden hallussapito on tupakkalain mukaan rikos, johon oppilaitoksen henkilöstö on velvollinen puuttumaan. Oppilaitoksen ja asuntoloiden alueella tupakointi on kielletty, eikä oppilaitos järjestä tupakka- paikkoja alueidensa läheisyyteen.

Oppilaitoksen tvt-laitteiden käyttöoikeuden saa osallistumalla opetukseen tai osoittamalla muuten tietonsa ja allekirjoittamalla tietojärjestelmienkäytösäännöt-sopimuksen. Mobiililaitteiden osalta tehdään erillinen sopimus. Tvt-laitteita ei saa käyttää ilman ko. käyttöoikeutta ja käytön määrittävää sopimusta. Sopimukset koskevat sekä henkilöstöä että opiskelijoita.

Opetushallitus määrittää osana tulosohjausta oppilaitoksen noudattamaan tietoturvasäädöksiä, taloussääntöä, hankintasääntöä yms. valtion hallinnon edellyttämiä ohjeistuksia. Saamelaisalueen koulutuskeskus vaatii jokaiselta henkilökuntaan kuuluvalta suoritettavaksi eOppivassa olevan Tietosuojan ABC - nettitestin. Tietosuoja ABC:n nettitestin suorittamisen jälkeen voidaan tunnistaa työntekijän tietosuojasaamisen taso.

15 Kaikille tarjottavat valinnaiset opinnot

15.1 Saamen kielet yhteisopetusajalla

Saamelaisalueen koulutuskeskus järjestää vuosittain yhteisopetusajalla alkeista lähtevät inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielen 5 osaamispisteen laajuiset opinnot.

Opetukset toteutetaan lähiopetuksena ns. yhteisopetusajalla. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös etäopetusvälineitä. Saamen kielten valinnaisten opintojen tavoitteena on laajentaa kielten osaamista ja kannustaa saamen kielten opintojen jatkamiseen esimerkiksi SAKK:n virtuaalikoulussa.

15.2 Yrittäjyysopinnot

Oppilaitoksen perustutkinto-opiskelijoiden opintoihin sisältyy yhden osaamispisteen laajuiset yrittäjyysopinnot. Tämän lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus sisällyttää opintoihinsa valinnainen yrittäjyyden tutkinnon osa, jonka laajuus on 15 osaamispistettä. Valinnaiset tutkinnon osat ovat yritystoiminnan suunnittelu, yritykseen toimiminen sekä yritystoiminta saamelaisalueella. Valinnaisissa yrittäjyysopinnoissa opiskelija voi kehittää omia yrittäjyystaitojaan, opiskella erilaisissa oppimisympäristöissä sekä luoda monipuolisia työelämäverkostoja. Yrittäjyysopintojen henkilökohtaistaminen tehdään opiskelijan, yrittäjyyden opettajan ja ofelaš-ohjaajan yhteistyönä ja henkilökohtaistamisessa huomioidaan opiskelijan opintojen vaihe sekä opintojen tavoitteet. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua lukuvuoden kestäviin NY-yrittäjyys –opintoihin. NY-opintoja ei välttämättä järjestetä joka lukuvuosi. NY-yrittäjyys-opinnot sisältävät oman NY-yrityksen perustamisen yksin tai yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. NY-yrityksen puitteissa omaa yritystoimintaa voi harjoitella turvallisesti ilman yrittäjän statusta. NY-yrityksessä saa myydä omia tuotteita tai palveluita ja yrityksen saama voitto on opiskelijoiden henkilökohtaista tuloa yhdelle kuukaudelle lukuvuoden lopussa. Yrittäjyyden opettaja toimii opiskelijoiden NY-yritysten tukena. NY-yrittäjyys on Nuori yrittäjyys ry:n toteuttama opinto-ohjelma, jota toteutetaan oppilaitoksissa ympäri Suomea.

15.3 Ammattiosaajan työkykypassi (ns. tyky-passi)

Ammattiosaajan työkykypassiopinnot noudattavat valtakunnallisia tavoitteita. Työkykypassi koostuu viidestä työkyvyn ja -hyvinvoinnin osa-alueesta. Osa-alueet ovat: ammatin työkykyvalmiudet, työkykyä edistävä liikunta, terveysosaaminen, harrastuneisuus ja yhteistyötaidot sekä työkykyvalmiuksien vahvistaminen.

Työkykypassin tavoitteena on lisätä tietoja, taitoja ja motivaatiota huolehtia omasta terveydestä ja hyvinvoinnista opiskeluaikana ja sen jälkeen. Tavoitteena on ymmärtää, että työkyvystä huolehtiminen on osa ammattitaitoa. Työkykypassi suoritetaan opintojen aikana. Työkykypassista saa todistuksen ja siten opiskelija voi työnhakijana osoittaa työnantajalle, että on kiinnostunut huolehtimaan itsestään.

15.4. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5 osp

Oppilaitoksen opiskelijoilla on mahdollisuus sisällyttää opintoihinsa 5 osaamispisteen laajuiset työpaikkaohjaajaopinnot. Opintojen tavoitteena on perehtyä ammatillisen koulutuksen järjestämismuotoihin ja tutkintoihin, toimia yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä sekä ohjata muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa.

16 Jatko-opintomahdollisuudet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 18 pykälän mukaan ammatilliset tutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin siten kuin lainsäädännössä säädetään (L558/2009 37 § ja 932/2014 25 §). Vähintään kolmivuotinen ammatillinen perustutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden.

Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutusten kielikoulutusten jatko-opintomahdollisuuksista on tieto kielikohtaisissa opetussuunnitelmissa.

17 Asuntolatoiminta

Oppilaitoksen asuntolat sijaitsevat Inarissa (asuntola Jeera) ja Toivoniemessä. Asuntolapaikka on tarkoitettu ensisijaisesti alaikäisille, pitkämatkalaisille ja niille joilla on huonot kulkuyhteydet kotiin. Asuntolapaikka voidaan myöntää sosiaalisin perustein. Asuntolapaikkaa haetaan asuntolapaikkahakemuksella. Asuminen opiskelija-asuntolassa on opiskelijalle maksutonta. Asuntolapaikka voidaan myöntää enintään opintojen keston ajalle.

Asuntoloissa työskentelee kolme työntekijää. Asuntolahenkilöstö työskentelee koko oppilaitoksen alueella, joten heidät tavoittaa parhaiten puhelimitse. Opetuksellisenä aikana yksi työntekijä on aina iltavuorossa, yksi töissä arkipäivisin, yksi päivystää puhelimitse klo 22.00 - 8.00.

Asuntoloissa on vartiointi ja vartiointipalvelu NewFlown työntekijä kiertää öisin asuntoloissa. Vartiointipalvelu

päivystää opetuksellisenä aikana perjantaista klo 21.00 sunnuntaihin klo 18.00 saakka. Vartiointipalvelu on käytössä myös opetuksettomana aikana.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen asuntoloissa on kuntosalit. Asuntola Jeeran kuntosalille pääsee pääoven kautta. Harrastetilassa on pingis- ja biljardipöytä sekä kangaspuut. Toivoniemessä on kuntosali ja harrastetila. Toivoniemessä on myös frisbeegolfrata. Kiekkoja saa lainaan asuntolan henkilökunnalta.

SAKK varaa Inarin kunnalta liikuntasalivuoron, liikuntasalille järjestetään kuljetus asuntoloilta. Lisäksi harrastustoimintaa järjestävät myös Inarin kunta, kansalaisopisto ja seurakunta. Kirjastoauto pysähtyy asuntoloiden pihalla tiistaisin. SAKK tukee opiskelijoiden liikuntaharrastuksia mahdollistamalla maksuttomat käynnit Ivalon uimahallissa ja Ivalon urheilutalon kuntosalilla.

18 Yhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän sekä kieli- ja kulttuuriosaaajien kanssa

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa edistetään ja kehitetään monialaista oppilaitos- ja työelämäyhteistyötä. Opiskelijan ohjauksen merkeissä tehdään yhteistyötä saamelaisalueen perusopetuksen koulutuksen järjestäjien kanssa. Opo pitää säännöllisesti yhteyttä alueen perusopetuksen ja lukion opojen kanssa sekä vierailee kouluilla esittelemässä SAKK:n koulutustarjontaa niin oppilaille kuin vanhempainilloissa huoltajille. Oppilaitos on toteuttanut myös vierailuja ja teemapäiviä saamelaisalueen kouluissa esimerkiksi ennen yhteishakua. Teemapäivät edistävät oppilaitoksen näkyvyyttä ja rekrytointia. Hanketoiminnan kautta tehdään yhteistyötä myös alueen koulutuksenjärjestäjien kanssa kouluttamalla esimerkiksi opettajia ja järjestämällä erilaisia tapahtumia kouluissa.

Tiivis yhteistyö ammatillisen- ja lukiokoulutuksen välillä aloitettiin vuonna 2008. Tuolloin käynnistettiin ensimmäiset ns. ”ammattilukio”-koulutukset yhteistyössä Ivalon lukion kanssa. Yhteistyössä on nyt aktiivisesti mukana myös Utsjoen saamelaislukio. Tavoitteena on opetuksen järjestäminen siten, että opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammatillinen perustutkinto, ylioppilastutkinto ja lukion oppimäärän opinnot neljässä vuodessa. Yhteistyötä toteutetaan myös

toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa toimimalla yhteisissä koulutuksen kehittämishankkeissa. Lisäksi toimitaan kansainvälisessä oppilaitosyhteistyössä pohjoisten alkuperäiskansojen alueella toimivien oppilaitosten kanssa pääpainon

ollessa saamelaisalueen koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä (Jokkmok, Kautokeino, Luujärvi). Lapin ammattikorkeakoulun kanssa toteutetaan luonto- ja ympäristöalan opinnoissa mahdollisuus korkea-kouluopintojen suorittamiseen ns. väyläopinnoilla.

Työelämäyhteistyössä SAKK:n toiminnan keskeisimmät työelämäverkostot ovat kehittyneet työelämässä oppimisen, yritys- ja oppilaitosvierailujen ja työelämäprojektien, työelämäjaostojen ja tutkintokohtaisten toteutus- ja arviointisuunnitelmien laatimisen sekä opetustyössä toimivien työelämäasiantuntijoiden kautta. Työelämäyhteistyön vahvistamiseksi toimii lisäksi saamelaiskulttuuritoiminnan kehittämisverkosto.

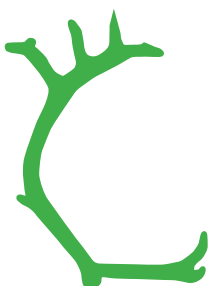
Kulttuuriosaaajien käyttäminen ns. resurssihenkilöinä antaa mahdollisuuden syventää saamelaiskulttuuriosaimista ammatillisissa opinnoissa. Ns. resurssiopettajien käyttämisen mahdollisuus vahvistetaan vuosittain opetuksen resurssipäätöksen yhteydessä. Saamen kielten lukuvuosikoulutuksissa hyödynnetään ”kielimestaripe-dagogiikkaa”.

Korkeakouluyhteistyö

Saamelaisalueen koulutuskeskus, Lapin yliopisto ja Oulun yliopiston Giellagas-instituutti tekevät verkostoyhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on lisätä ja kehittää saamen kielin ja kulttuuriin liittyvää koulutusta ja tutkimusta sekä saamelaisuuteen liittyvää hyvinvointi- ja terveystieteellistä, taideteollista, oikeustieteellistä ja yhteiskuntatieteellistä koulutusta ja tutkimusta. Myös saamelaisalueiden globaalimuutokseen liittyvää tutkimusta ja koulutusta kehitetään. Kukin sopijapuoli sitoutuu osaltaan edistämään koulutus- ja tutkimustoiminnan alueellista vaikuttavuutta, synergiaa ja resursointia. Korkeakouluyhteistyötä koordinoi ja edistää johtoryhmä, johon Lapin ja Oulun yliopistot ja Saamelaisalueen koulutuskeskus nimeävät kukin kaksi jäsentä ja kaksi varajäsentä. Johtoryhmä on nimeltään ”väärtiverkosto”. Siihen kuuluvat Giellagas-instituutin johtaja, SAKK:n rehtori, kehitysjohtaja ja saametiimin vetäjä sekä Lapin yliopiston saamentutkimuksen apulaisprofessori sekä Lapin yliopiston apulaisrehtori. Väärtiverkosto kokoontuu muutaman kerran vuodessa ja joka vuosi väärtiverkosto kokoontuu Lapin ja Oulun yliopistojen rehtoritapaamiseen.

University of Alaska Fairbanksin kanssa Saamelaisalueen koulutuskeskuksella on yhteistyösopimus liittyen porotalouskoulutukseen ja perinteisiin käsitöihin. Opettajamme toimii puolet vuodesta Alaskassa UAF:n apulaisprofessorina.

SAKK:lla on yhteistyösopimus myös Lapin ammattikorkeakoulun ja Sámi Allaskuvllan kanssa. Lisäksi

SAKK tekee yhteistyötä muiden korkeakoulujen kanssa toimimalla mm. yhteisissä hankkeissa.

19 Kansainvälinen toiminta

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kansainvälisen toiminnan tavoitteena on säilyttää ja kehittää saamelaisten ja muiden pohjoisten alkuperäiskansojen kieltä, kulttuuria ja perinteisiä elinkeinoja. Tavoitteisiin päästään verkostoituen ja tekemällä yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten, korkea-asteen oppilaitosten, tutkimuslaitosten, yrityssektorin, organisaatioiden, aluehallintojen ja viranomaisten kanssa. Kansainvälisen toiminnan kohdealueena on saamelaisalueen ohella koko sirkumpolaarinen arktinen alue käsittäen Pohjoismaat, Venäjän, Kanadan, Yhdysvallat (Alaska). Saamelaiskulttuuriin ja porotalousalaan liittyvä yhteistyö vuodesta 1978 alkaen muiden Pohjoismaiden kanssa, erityisesti saamelaisalueella, on ollut kansainvälisen toimintamme perusta. Huomattavan laaja yhteistyöverkosto on syntynyt Venäjän pohjoisten oppilaitosten kanssa vuodesta 1988 lähtien. Poro ja poronhoito elinkeinona toimii yhdistävänä linkkinä pohjoisten kansojen keskuudessa. Yhteistyötä tehdään mm. käsitöiden, matkailun, median ja kielten parissa. Oppilaitos järjestää kansainvälisiä seminaareja ja työpajoja sekä osana kansainvälistä toimintaa että laajan hanketoimintansa ansiosta. Tätä toimintaa rahoitetaan pääasiallisesti hankkeiden kautta.

Oppilaitoksella on laaja ja arvostettu yhteistyöverkosto ja osaaminen pohjoisilla alueilla. Vuonna 2007 perustettu Bebo-järjestö toimii yhteistyöfoorumina pohjoisten oppilaitosten ja asiantuntijaorganisaatioiden kesken.

**Kansainvälisen toiminnan
tavoitteena on säilyttää ja kehittää
saamelaisten ja muiden pohjoisten
alkuperäiskansojen kieltä,
kulttuuria ja perinteisiä elinkeinoja.**

Oppilaitoksella on erityinen tehtävä saamelaisten ja pohjoisten perinteiden, saamen kielten ja elinkeinojen sekä alueen yrittäjyyden ja työllisyyden kehittäjänä. Oppilaitoksen työ on mittaamattoman tärkeää. Lapin liitto: Lapin kansainvälisen toiminnan strategia 2015/2030. http://www.lappi.fi/c/document_library/get_file?folderId=53864&name=DLFE-13076.pdf

Ulkoasiainministeriön julkaisussa ”Arktinen osaaminen Suomessa” (2012), Saamelaisalueen koulutuskeskus mainitaan vahvana verkostotoimijana muiden arktisten alkuperäiskansojen kanssa, muun muassa porotalouskoulutuksen ja sitä tukevien elinkeinojen saralla perinteitä ja ympäristöä kunnioittaen. Edelleen, oppilaitos

mainitaan myös vuonna 2013 päivitettyssä julkaisussa ”Suomen arktinen strategia 2013” (Valtioneuvoston periaatepäätös 23.8.2013).

Kansainvälinen toiminta suunnitellaan ja toteutetaan pohjoisten alkuperäiskansojen lähtökohdista. Opetus- ja asiantuntijavaihdot muodostavat oleellisen osan kansainvälistä toimintaa. Saamelaisalueen koulutuskeskus on ollut Arktisen yliopiston jäsenoppilaitos sen perustamisesta (2001) lähtien. Vaihdoissa hyödynnämme mm. oppilaitoksen erityisroolia virtuaaliteknologian osaamisessa. Kansainvälistä yhteistyötä voidaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa harjoittaa koko oppilaitoksen tasolla, kokonaisuutena.

20 Hanketoiminta

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tehtävänä on tukea erityisesti saamelaisalueen (Sodankylän kunnan pohjoisosa, Inarin-, Utsjoen- ja Enontekiön kunta) perinteisten elinkeinojen toimintaa sekä alueen elinkeinorakenteen mukaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä saamaan osaa-vaan ja ammattitaitoista henkilökuntaa sekä kehittämään toimintaansa. Koulutuskeskus on aktiivinen toimija erilaisissa hankkeissa. Hanketoimintaa integroidaan osaksi oppilaitoksen opetus- ja muuta toimintaa.

Hankkeiden toteuttaminen on osa Saamelaisalueen koulutuskeskuksen koulutus- ja kehittämistoimintaa. Hankkeet syntyvät vahvasti saamelaisalueen elinkeinoelämän tarpeista. Ne keskittyvät erityisesti perinteisten saamelaiselinkeinojen kuten poronhoidon kehittämiseen ja oppilaitoksen koulutuksen saavutettavuuden parantamiseen. Hankkeiden kautta Saamelaisalueen koulutuskeskus kehittää arktisen alueen erityisosaamisaloja. Ne valmistellaan koulun henkilökunnan voimin. Oppilaitoksen hankeslogan kuuluukin seuraavasti: ”Luovia ratkaisuja, uutta teknologiaa ja arktista designia yhdistettynä perinteisiin saamelaisiin elinkeinoihin”

Oppilaitoksen tavoitteena ohjelmakaudella 2017-2020 on kehittää saamelaiselinkeinoja sekä arktista osaamista ja uusia koulutusmenetelmiä ja -tekniikoita etsimällä ja hyödyntämällä kotimaisia ja kansainvälisiä rahoituslähteitä. Hankkeiden tavoitteena on kehittää mm. Toivoniemen porotalousyksikköä, saamenkäsitömenetelmiä, opetuksen digitaalisia mahdollisuuksia ja tiivistää kansainvälistä yhteistyötä sekä lisätä yrittäjyyttä.

21 Sähköiset järjestelmät

Oppilaitoksen henkilöstö käyttää valtionhallinnon tietojärjestelmiä; Handi -laskujen ja asiakirjojen kierätyks- ja arkistointijärjestelmä, Kieku -henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmä, M2 -matka- ja kuluhallintajärjestelmä, ASHA -asianhallintajärjestelmä, TILHA -tilaustenhallintajärjestelmä, Optimaze - tila-/kiinteistöhallintajärjestelmä ja Valtiolle.fi -rekrytointijärjestelmä.

Lisäksi käytössä ovat muun muassa Primus -opiskelijahallintojärjestelmä, Moodle -oppimisolusta, O365 -pilvipalvelu, AC -verkko-opetus ja -kokousympäristö sekä PELSU, josta löytyvät toimipaikkakohtaiset pelassussunnitelmat.

tarkastellaan tutkintotodistuksen saaneiden ja opintonsa keskeyttäneiden lukumääriä. Tarkastelussa on myös opiskelijoiden sijoittuminen koulutuksen jälkeen sekä saamenkielten taitoisten opettajien osuus henkilö- ja opettajakunnasta.

Laadun kehittämisen näkökulmasta keskeisimmät palautteet ovat opiskelijatytytyväisyyskysely sekä opetustoimintaan liittyvät palautteet (opintojen palaute, lukukausipalaute). SAKK käsittelee opiskelijapalautteista tehtyjä raportteja tiimi- ja strategiaryhmän kokouksissa ja ryhtyy tarvittaviin kehittämistoimenpiteisiin.

22 Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toiminta tukeutuu ammattitaitoiseen henkilöstöön, jolla on oman alan ammattiosaamisen lisäksi kyky toimia hyvässä yhteistyössä omassa työyhteisössään sekä ympäröivän yhteisön ja sidosryhmien kanssa. Osaamisen johtaminen perustuu avoimeen vuorovaikutukseen henkilöstön kanssa. Oppilaitoksen positiivinen työilmapiiri ja hyvä työympäristö tukee henkilöstöä kehittämään omaa työtään. Henkilöstöä kannustetaan saamen kielten osaamisen kehittämiseen. Henkilöstön uudistumis- ja osaamistarpeista keskustellaan vuosittaisissa kehityskeskusteluissa.

Henkilöstökoulutusta toteutetaan sekä ulkoisen että sisäisen koulutustarjonnan avulla ja henkilöstöä kannustetaan omaehtoiseen kouluttautumiseen. Tavoitteena on, että jokainen opettaja käyttää 5 pv lukuvuodessa osaamisensa kehittämiseen, muun henkilöstön kouluttautumisessa tavoitteena on kolme päivää/henkilö.

Ammattitaidon kehittämisen keinoja ovat mm. koulutus, itsearviointi, työhön perehdyttäminen, työelämäyhteydet ja -jaksot, kollegiaalinen yhteistyö (vertaisoppiminen) ja erilaiset hankkeet.

23 Opetustoiminnan vaikuttavuus ja laadunhallinta

Oppilaitoksen vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain. Vaikuttavuutta arvioidaan toimintakertomuksessa. Opetushallituksen kanssa käydään myös vuosittaiset tuulosarviointineuvottelut. Arviointia tehdään sekä laadullisesti että tunnuslukujen avulla. Tunnuslukujen valossa

I AMMATILLINEN KOULUTUS

Ammatillisena koulutuksena järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän järjestämisluvan puitteissa perustutkinto-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Koulutukset voivat olla kokonaisia tutkintoja tai näiden tutkintojen tutkinnon osia. Lisäksi on mahdollisuus toteuttaa järjestämisluvan mukaisten tutkintojen ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Järjestämisluvassa on mahdollisuus myös työvoimakoulutuksen toteuttamismahdollisuus.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö määrää koulutuksen järjestäjän laatimaan kuhunkin tutkintokoulutukseen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman. Tässä asiakirjassa kuvataan opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset koulutuksen järjestäjän linjaukset ja menettelytavat osaamisen arvioinnin toteuttamiseen.

A. AMMATILLISET PERUSTUTKINNOT

SAKK:ssa jokaiseen toteutettavaan tutkintoon laaditaan arvioinnin toteuttamissuunnitelman lisäksi koulutuksen toteutussuunnitelma jokaiseen tutkinnon osaan. Laadittavat tutkintokohtaiset suunnitelmat ovat nimeltään Saamelaisalueen koulutuskeskuksen xxx tutkinnon toteutus- ja arviointisuunnitelma. Toteutus- ja arviointisuunnitelmat käsitellään johtokunnassa.

Perustutkintojen yhteydessä on mahdollista suorittaa ylioppilastutkinto ja lukion oppimäärä ns. ammatilukiokoulutuksena.

24 Perustutkintojen osaamistarpeet saamelaisalueella

Ammatillisten tutkintojen perusteet laatii Opetushallitus ja niihin on kirjattu tutkintojen osaamisvaatimukset tutkinnon osakohtaisesti. Tutkinnon perusteet on määräävä asiakirja ja niissä olevia arviointikriteereitä tulee noudattaa. Saamelaisalueella osaamistaitoihin liittyy erityistarpeita, jotka on kuvattu tutkintokohtaisesti. Erityiset osaamistarpeet huomioidaan koulutuksen toteutuksessa.

24.1 Saamelaisalueen osaamistarpeet luonto- ja ympäristöalan perustutkinnossa

Poronhoito on saamelaisen kotiseutualueella taloudellisesti kannattava elinkeino, merkittävä osa saamelaisia perinteitä ja kulttuuria sekä saamelaisille ihmisoikeus. Ammattina porotalous vaatii harjoittajaltaan sekä itseohjautuvuutta että kykyä toimia paliskuntayhteisössä. Alan perustehtäviä ovat porojen käsittely aituksissa ja porojen hoitaminen maastossa. Työ vaatii koneiden ja laitteiden käyttöä ja siis myös teknistä osaamista. Yrittäjänä poronhoitajan on osattava käyttää tietotekniikkaa mm. taloushallinnan tarpeisiin.

Pääosa porotalouden tuloista tulee lihan myynnistä. Poronlihan käsittely ja jalostaminen ovat yhä useammille poronhoitajille osa yritystoimintaa. Myös matkailu ja sen erilaiset ohjelmalvelut tuovat porotalouden harjoittajille lisäansioita. Saamelaiskulttuuriin kuuluvat poron käyttämisen perinteet voivat olla osa matkailupalveluja tai perinteisillä menetelmillä voidaan valmistaa

Koulutuksen toteutuksessa kulttuurisensitiivinen lähestymistapa ammattiosaamisessa on keskiössä.

myyntiin muitakin poromateriaaleja kuten koipinahkoja ja sisnaa. Inari kuuluu Suomen johtavien matkailukuntien

joukkoon. Inarin kunnan matkailun ominaispiirre on korkea kansainvälisyysaste ja ympärivuotisuus. Matkailun merkityksen eli työpaikkojen, palvelujen ja yritystoimipaikkojen määrä on jatkuvasti lisääntynyt ja ennustetaan tulevina vuosina yhä lisääntyvän. Matkailun vetovoimatekijät ovat alueen erämainen ja pohjoinen luonto sekä saamelaiskulttuuri. Alueella toimii runsaasti erilaisia luonto- ja kulttuurimatkailuun suuntautuneita ohjelmalveluyrityksiä. Ohjelmalveluyrityksissä onkin alueen ainutlaatuisia luontoa, paikallisia sidosryhmiä sekä erityisesti saamelaiskulttuuria tuntevalle paikalliselle työvoimalle suuri tarve.

Luontoalan ammattitutkinnossa huomioidaan poronhoitoon liittyvät työt/vuotuiskierto ja mm. poronhoitoon liittyvät rakenteet. Matkailussa työskentelevien tulee verkostoitua porotalouden toimijoiden kanssa ja yhteensovittaa molempien elinkeinojen tarpeet.

24.2 Saamelaisalueen osaamistarpeet taideteollisuusalan perustutkinnossa

Taideteollisuusalalla työskentelyn pohjana ovat perinnetieto, -taito ja -tapa (árbediehtu, árbemáhttu ja árbevieru). Käsityönä valmistettavat tuotteet suunnitellaan ja valmistetaan paikallisten ihmisten tarpeisiin sekä myyntituotteiksi. Tuotteiden valmistuksessa huomioidaan kestävä kehitys sekä käytetään luonnonmateriaaleja.

Saamelaisalueella käsityötuotteen valmistuksen voi jakaa eri osiin, joita ovat saamelaiskulttuurin ylläpitäminen (kuten saamelaisasusteet), pienteollinen tuotanto (kuten kulttuuripalvelut, käsityömatkailu ja hyvinvointi), yksittäistuotteet (kuten taidekäsityö) ja tutkimuksellinen tekeminen.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen taideteollisuusalan koulutuksen tavoitteena on:

tukea saamelaisen perinteisen käsityön elinvoimaisuutta kehittää käsityörittäjyyttä tukevaa osaamista
tukea ja kehittää muotoilua ja taidekäsityötä
lisätä eettisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen osaamista
kehittää markkinointiosaamista
lisätä ja ylläpitää yhteistyötä saamelaisalueella olevien valtioiden rajojen yli

Saamelaisalueen taideteollisuusallalla kehittämishaasteita ovat:

- muotoilun ja taidekäsityön edistäminen
- markkinointiosaamisen vahvistaminen
- kestävän kehityksen huomioon ottaminen
- henkisen ja fyysisen työhyvinvoinnin ylläpito
- saamenkielisen oppimateriaalin vähyys tai puuttuminen kokonaan
- saamenkieliryhmien huomioiminen opetuksessa
- saamenkäsitöiden paikallisten erityispiirteiden huomioiminen opetuksessa
- yhteistoiminnan kehittäminen
- yrittäjäosaaminen
- käsitöiden työstämisessä tarvittavien apuvälineiden kehittäminen
- paikallisten raaka-aineiden entistä monipuolisempi hyödyntäminen
- saamelaiskäsityöorganisaatioiden välinen yhteistyö
- yhteistyö koulutuksen ja työelämän sekä museoiden välillä

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opetuksessa huomioitavia asioita:

- luonnon hyvinvointi on elinkeinojen ja kehittyneen kulttuurin perusta
- yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys
- saamenkieliryhmät
- saamenkäsitöiden paikalliset erityispiirteet
- kylä- ja aluekohtainen osaaminen
- kulttuuritieto ja – tietoisuus
- tuotteiden valmistaminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

24.3 Saamelaisalueen osaamistarpeet sosiaali- ja terveystalouden perustutkinnossa

Sosiaali- ja terveystalouden työn keskeisistä arvoja ovat ihmisen kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Nämä arvot ovat hyvä perusta kulttuurisensitiiviselle työskentelytavalle saamelaisalueen monikulttuurisessa kontekstissa. Sosiaali- ja terveystalouden perustutkintokoulutuksessa huomioidaan saamelainen kulttuuri ja elämäntapa, joita ovat muokanneet luonto ja siihen läheisesti liittyvät saamelaislinkeinot. Koulutuksen toteutuksessa kulttuurisensitiivinen lähestymistapa ammattiosaamisessa on keskiössä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valitaan oppimisympäristöjä ja –menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan kulttuurista osaamista ja harjaannuttavat opiskelijaa kohtaamaan asiakkaita kulttuurisensitiivisesti.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa pyritään antamaan opiskelijoille mahdollisimman vahva saamelaisen asiakkaan elämäntavan ja taustan tuntemus. Tämä tapahtuu paitsi teoriaopetuksen avulla, mikä pitää sisällään sekä saamen kielen että kulttuurin opintoja, myös käytännössä työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa. Työpaikoissa, jotka useimmiten sijaitsevat saamelaisalueella, opiskelijat saavat käytännön tuntuman saamelaisen asiakkaan kohtaamiseen. Opiskelijoiden joukossa on yleensä eri saamelaisryhmien edustajia. Tämä mahdollistaa luontevaa kulttuurien kohtaamista yhteisen tekemisen ja keskustelun kautta.

Jatkuvana prosessina koulutuksen sisällöissä keskitytään:

alueen erilaisten toimintaympäristöjen tuntemiseen ja niiden vaatimien valmiuksien vahvistamiseen, esim. kotihoidossa pohjoinen alue pitkin etäisyyksineen alueen eri toimijoiden tarpeiden kartoittamiseen ja huomioimiseen
asiakaslähtöiseen, kulttuurin huomioivaan tavoitteelliseen työskentelyyn
kielen ja kulttuurin yhteyden ymmärtämiseen ja huomioimiseen asiakastyössä
saamelaisen tavan lähestyä ihmistä, ihmisenä kasvua ja oppimista sekä asioita huomioimiseen ja hyödyntämiseen

24.4 Saamelaisalueen osaamistarpeet liiketoiminnan perustutkinnossa

Liiketoiminnan alan tavoitteena on vahvistaa saamelaisväestön osaamista liiketoiminnan ja yritystoiminnan tehtävissä. Tavoitteen toteutumiseksi tutkinnon osissa

huomioidaan saamelaisalueen osaamistarpeet sekä edistetään opintojen avulla työllistymistä saamelaisalueelle. Saamelaisorganisaatioiden kanssa tehdään päämäärätoistoista ja pitkäjänteistä yhteistyötä, jonka avulla luodaan pysyviä verkostoja sekä kumppanuuksia.

24.5 Saamelaisalueen osaamistarpeet matkailualan perustutkinnossa

Saamelaisalueen matkailupalvelujen kehittämisessä tulee korostaa monikulttuurisuuden elävää olemassaoloa sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen perinteitä. Matkailupalvelujen tuottamisessa huolehditaan myös paikalliskulttuurin ja elinkeinojen kehittymismahdollisuuksien turvaamisesta sekä herkan luonnon hallitusta käytöstä matkailun tarpeisiin. Lapissa tapahtuvassa matkailutoiminnassa tulee ottaa huomioon kansallinen perinne ja kulttuurinen erilaisuus sekä kehitys erityisesti saamelaiskulttuurin näkökulmasta. Lapin matkailutuotteiden ja -palvelujen tuottaminen ja toteuttaminen elämyksiksi asiakkaille edellyttää asiakkaan tuntemista, monialaista tuotekehitystä ja toimijoiden ja toimialojen välistä yhteistyötä.

SAKKn matkailualan koulutuksen painoalueita ovat muun muassa:

- Saamelaisalueen ja -kulttuurin tuntemus ja ymmärtäminen
- Lapin ja saamelaisalueen alueen tunteminen
- Laaja monikulttuurinen arvoperusta ja saamelaiskulttuurin ja matkailun tasapaino
- Alueen arkipäivän tuotteistaminen elämyksiksi matkailijoille kestävin periaattein
- Pohjoisen luonnon tuntemus ja tuotteistaminen matkailussa kestävin periaattein ja aitoja elämyksiä painottaen ympärivuotisesti
- Alueen perinteisten elinkeinojen tuntemus ja saamelaisalueen matkailun tuntemus osa- tai pääelinkeinona saamelaisille
- Ammattitaitoinen ja jaksava työvoima toiminta-alueen kestävästi toteutetun matkailuelinkeinon runkona

Matkailuelinkeinossa kulttuuriosaaminen on lähes poikkeuksetta ymmärretty kansallisen kulttuurin osaamisena ja ulkomaalaisten asiakkaiden palveluna mieluiten heidän omalla kielellään. Erilaisten kulttuuristen lähtökohtien ymmärtäminen ja hyväksyminen on edelleen tärkeä Lapin matkailun kehittämisen kannalta, joten saamelaiskulttuuriin painottaminen matkailuopinnoissa alueellisena lähtökohtana on yksi tärkeä asia opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

24.6 Saamelaisalueen osaamistarpeet ravintola- ja cateringalan perustutkinnossa

Ravintola- ja catering-alan työt vaativat myönteistä palveluasennetta, yhteistyökykyä ja ammatin keskeisten tietojen ja taitojen hallintaa. Alalla korostuu ihmisten välinen vuorovaikutus. Jokainen toimii osana palveluketjua ja vaikuttaa osaltaan asiakastyytyvyyteen ja työyhteisöön.

Osallistuminen konkreettisesti alkutuotantoon ja jalostukseen on avainasemassa paikallisten raaka-aineiden arvostuksen lisäämisessä. Alueellisten erikoisuuksien käyttöä on lisätty mahdollisuuksien mukaan ja tätä työtä jatketaan eteenpäin.

Oppilaitoksen osaavan henkilöstön ansiosta perinneruokia on pystytty jalostamaan korkeatasoisiksi tuotteiksi ravintolakäyttöön. Tuotekehitys lisää merkittävästi ruokaperinteen kehittämisen lisäksi perinnetiedon arvostusta ja mielenkiintoa perinteitä kohtaan. Samoin kokeneiden taitajien, ”eldereiden” käyttö opetuksessa ja perinteiden siirtämisessä on avainasemassa.

Kansainvälisyys näkyy yhä enemmän alan henkilöstön ja asiakkaiden kulttuuritaustassa ja kulutustottumuksissa. Kansainvälistymisen seurauksena henkilöstöltä vaaditaan hyvää ja monipuolista kielitaitoa ja eri kulttuuritaustaisten henkilöiden välistä yhteistoimintaa ja kulttuurien ymmärtämistä. Matkailun vahva kasvu alueellamme lisää näitä vaatimuksia työelämälle ja opiskelijoille.

Asiakkaiden kulutustottumukset ja odotukset muuttuvat. He ovat yhä vaativampia ja odottavat entistä yksilöllisempää palvelua ja räätälöityjä tuotteita. Paikallisen ruoan laadun kehittäminen, lähiruoan ja luomuruoan edistäminen sekä ravitsemuskäyttäytymisen ohjaaminen ovat avainasemassa kulutustottumusten ohjaamisessa. Näistä syistä tarvitaan muutosvalmiutta ja halua kehittää omaa ammattitaitoa.

Ilmastonmuutoksen torjuminen on yhteinen haaste, joka edellyttää toimia myös tällä alalla. Asiakkaan ovat yhä enemmän valvettuneita ja tietoisia ympäristökysymyksistä. Yrityksillä ja opiskelijoille tulisikin toiminnassa korostua ympäristöystävälliset toimintatavat ja energiatehokkuus.

24.7 Saamelaisalueen osaamistarpeet tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnossa

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen järjestämän tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnon ohjelmistotuotannon osaamisalan tehtävänä on lisätä alueellista osaamista

sekä kehittää tietoteknisiä palveluita saamelaisalueen elinkeinoelämää varten. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tarjoama osaamisalavalinta sisältää opintoja, jotka painottuvat ohjelmistotuotantoon sekä alaan liittyviin asiakaspalvelu- ja tukitehtäviin. Osaamisalavalinta perustuu edellä mainittuihin seikkoihin sekä alueellisiin tietotekniikan osaamistarpeisiin.

25 Saamelaiskulttuuri ammatillisessa koulutuksessa

Saamelaiskulttuuri sisältyy kaikkien tutkintojen koulutukseen ns. läpileikkaavana teemana. Kuvassa on nähtävissä, millä tavalla saamelaiskulttuuri on läsnä SAKK:n ammatillisessa koulutuksessa.

26 Tutkintokohtainen osaamisen arviointisuunnitelma

26.1 Sisältö ja laatiminen

Oppilaitoksen tulee laatia jokaiseen ammatilliseen tutkintoon ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukainen arviointisuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä Opetushallituksen kanssa on laatinut tietosisällön lakisääteisen arviointisuunnitelman toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan tutkinnon perustiedot, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, osaamisen osoittamisen suunnittelun, osaamisen arvioinnin toteutuksen ja arvioinnista päättämisen, arvioinnin uusimisen, arvosanan korottamisen, arvioinnin tarkistamisen, arvioinnin oikaisun, todistusten sisällön ja antamisen sekä salassapidon ja tietosuojan linjaukset ja menettelytavat.

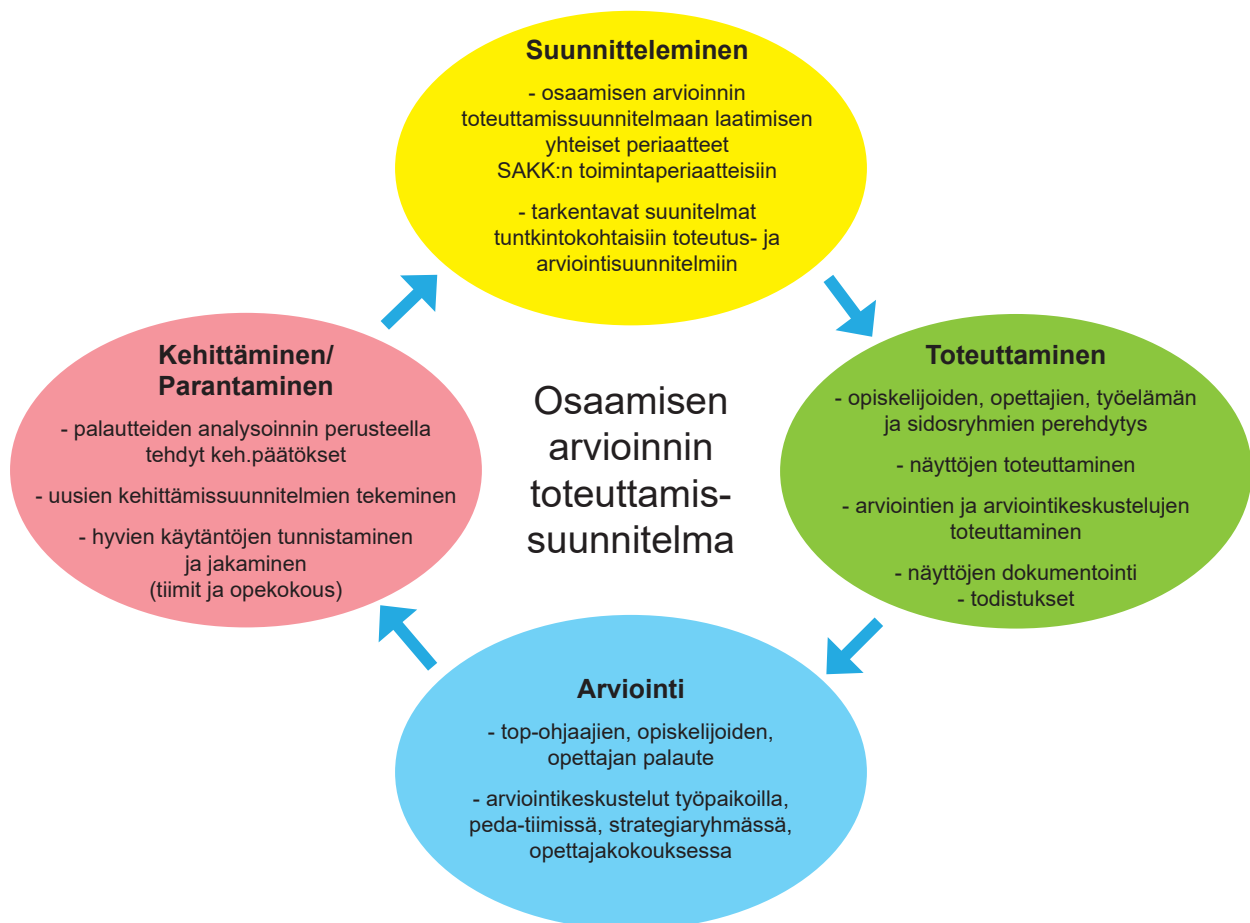

SAKK:n tutkintokohtaisiin toteutus- ja arviointisuunnitelmiin on kuvattu ohjeistuksen mukaisen sisältö. Linjavastaavat laativat tutkintokohtaiset suunnitelmat yhdessä muiden opettajien kanssa. Laatumistyötä ohjaa apulaisrehtori.

26.2 Seuranta, arviointi ja parantaminen

Opiskelija-arviointi perustuu tutkinnon perusteiden mukaisiin arviointikriteereihin. Osaamisen arvioinnin laatu syntyy yhteistyössä opiskelijoiden, työelämän ja opettajien kesken. Oppilaitoksella on tärkeä tehtävä eri tahojen perehdyttämisessä.

Tutkintokohtaisten arviointisuunnitelmien toteutumista seurataan ja kehitetään vuosittain. Osaamisen arvioinnin kehittämisessä kerätään palautetta työelämän arvioijilta ja ohjaajilta sekä opettajilta ja opiskelijoilta. Saatu palaute käsitellään peda-tiimissä, strategiaryhmässä ja opettajakokouksessa. Opiskelijan osaamisen arvioinnin laadun kehittämiseen sisältyy osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, näyttöjen suunnittelun ja toteuttamisen, arviointikeskustelujen, arvioinnin korottamisen, tarkistamisen ja oikaisujen käytänteiden ja menettelyjen arviointia ja edelleen kehittämistä. Osaamisen arvioinnin laadun kehittämiseen sisältyy myös HOKSeihin tehtyjen kirjausten arviointia.

Osaamisen arvioinnin laadun kehittäminen

27 Aiemmin hankitun osaamisen karttumisen tapoja ja erilaisia oppimispolkuja

27.1. Osaamisen karttumisen tapoja

Aiemmin hankitun ja opintojen aikaisen osaamisen karttuminen voidaan hyväksyä osaksi tutkinnon suorittamista osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta. Kuvaan on koottu erilaisia tapoja kartuttaa omaa osaamista.

Opiskelijan aiempia opintoja tunnistetaan ja tunnustetaan. Siten pyritään lyhentämään opiskeluaikaa. Yhtenä mahdollisuutena yksilöllisten opintojen järjestämiseen on laaja työelämässä oppiminen. Yksilölliset opintopolut kirjataan HOKSiin opiskelusuunnitelmaan Wilmassa.

27.2 Mahdollisuuksia perustutkinnon suorittamiseen

Normipolku

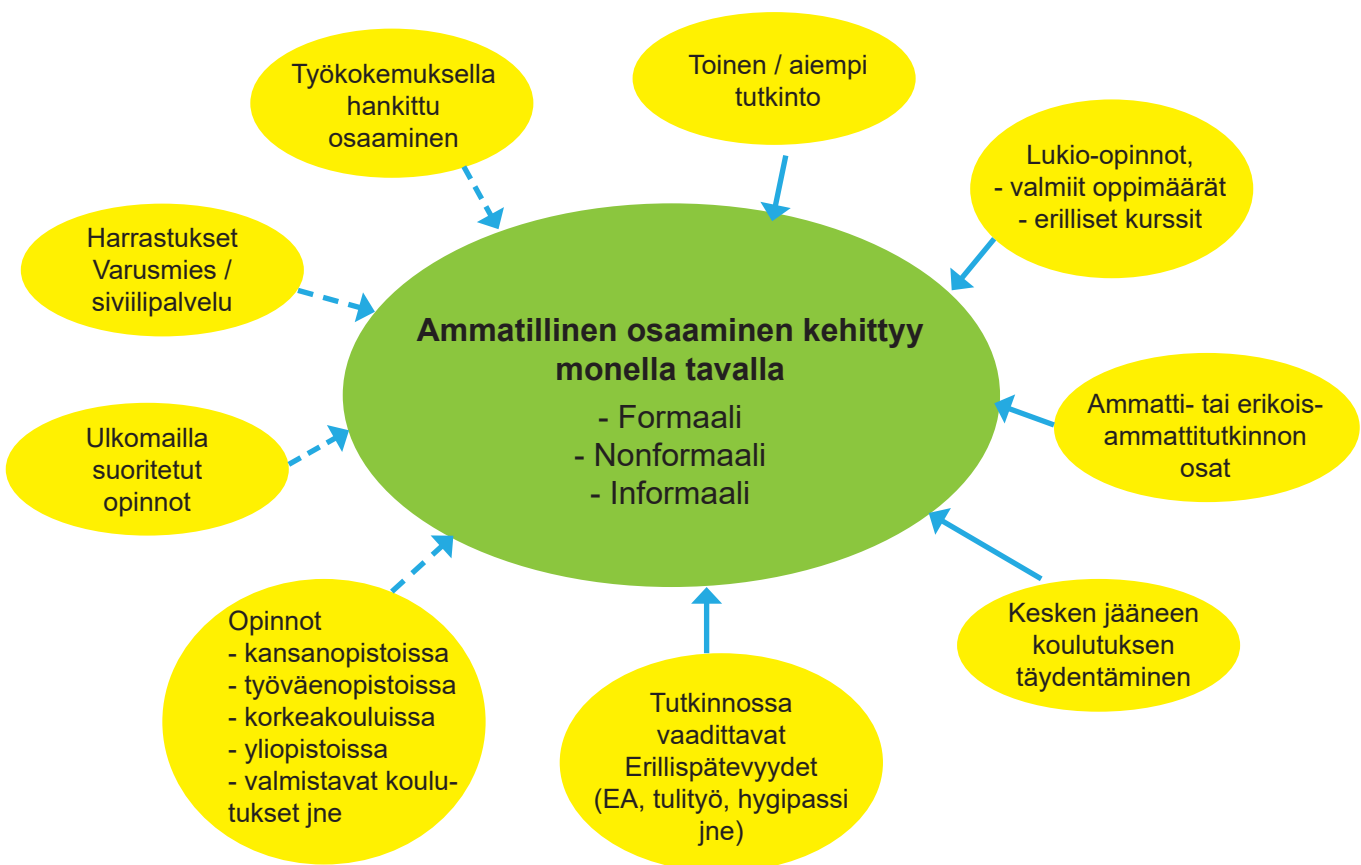
Opiskelija opiskelee toteutus- ja arviointisuunnitelman mukaisen tutkinnon 180 osp kolmessa vuodessa. Opiskelija ei tarvitse erityistä tukea opinnoissa etenemiseen.

Nopsapolku

Opiskelija nopeuttaa opintojaan suorittamalla työelämässä oppimista kesällä ja loma-aikoina. Opiskelija valmistuu nopeammin. Malli soveltuu hyvin opiskelijalle, jolla on yhteiset tutkinnon osat suoritettuna ja joka kykenee itsenäiseen työskentelyyn sekä niille, joilla on työkokemusta tai muita opintoja suoritettuna.

Ajan kanssa

Opiskelijan opintoja voidaan mukauttaa, jos opiskelijalla on oppimisvaikeuksia tai uravalintaongelmia. Opiskelijan opintoaika pitenee.

Osaamista karttuu läpi elämän

Mahispolku

Opiskelija suorittaa neljässä vuodessa kaksi tutkintoa esim. ylioppilastutkinnon ja lukion oppimäärän ja ammatillisen perustutkinnon.

Yrittäjyyspolku

Opiskelija voi opiskella yrittäjyysopintoja osallistumalla NY (=Nuori Yrittäjyys) toimintaan.

28 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS)

Ammatillisissa tutkintokoulutuksissa on käytössä sähköinen henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma HOKS, jota ylläpidetään Wilmassa. HOKS:n kokonaisuuden laatiminen tapahtuu opiskelijan ja ofelaš-ohjaajan yhteistyönä.

HOKS on suunnitelma, joka laaditaan:

- opintojen alussa
- ennen oppisopimusta tai koulutussopimusta

HOKS:n laatimiseen ja päivittämiseen osallistuvat:

- opiskelija
- ofelaš-ohjaaja, opinto-ohjaaja, opettaja
- työnantaja tai muu työpaikan edustaja
 - oppisopimus, koulutussopimus tai osaaminen osoitetaan työpaikalla
- toinen koulutuksen järjestäjä, jos siltä hankitaan koulutusta
- alaikäisen opiskelijan huoltaja tai laillinen edustaja
 - mahdollistetaan laadintaan ja päivittämiseen osallistuminen (ei hyväksymiseen)

HOKS:n hyväksyminen ja siihen tehtävät muutokset:

- ensimmäistä kertaa hyväksyttäessä HOKS tulostetaan ja allekirjoitetaan paperille
- päivitysten osalta muutokset/täydennykset pystytään todentamaan jälkikäteen
- dokumentaatioksi riittää sähköpostiviesti, tietojärjestelmään tehty hyväksymismerkintä, skannattu dokumentti tms.
- muutoksesta/täydennyksestä todennetaan kiistatta: kuka hyväksyi, mitä hyväksyi ja milloin
- HOKS:n päivittäminen:
- pidetään ajan tasalla koko opintojen ajan, päivitetään säännöllisesti
- arvioidaan samalla, kuinka hyvin henkilökohtaistaminen on toiminut
- opiskelijan palautetieto antaa informaatiota toiminnan kehittämiseksi ja tiedonkeruu on osa laadunhallintaa
- sisältää toimia opiskelijan yksilöllisen opintopolun sujuvoittamiseen

- tukee opiskelijan urasuunnittelua
- HOKS:n säilyttäminen:
- säilytetään kymmenen (10) vuotta tutkinnon suoritamisesta
- samoin kymmenen vuotta säilytetään koulutussopimusta ja oppisopimusta

HOKS:n rakenne:

HOKS rakennetaan opiskelijahallintojärjestelmään asetuksen mukaisesti.

29 Työelämässä oppiminen

Työelämässä oppiminen on osa ammatillista koulutusta, jossa opiskelija oppii osan tutkintoon kuuluvasta ammattitaidosta ja saavuttaa osan tavoitteista todellisessa työympäristössä työelämän säännöillä. Työelämässä oppiminen on tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Jaksot suunnitellaan ammatinhallinnan ja oppimisen kannalta riittävän pitkiksi ja monipuolisiksi. Opintojen alussa jaksot voivat olla lyhyempiä, mutta opiskelijan tietojen ja taitojen kartuttua mahdollisimman pitkiä, jotta opiskelija saa tilaisuuden oppia kokonaisuuksia ja ottaa vastuuta työtehtävistään.

Työelämässä oppiminen jaetaan koko koulutuksen ajalle. Tutkinnon osasta vastaava opettaja organisoii jakson toteutuksen yhteistyössä työelämän kanssa. Työelämässä oppimisen vastuuhenkilöinä toimivat työpaikkaohjaajat. Tarkemmat tiedot työelämässä oppimisen toteutuksesta löytyvät oppilaitoksen laatimasta erillisestä ohjeistuksesta.

Opiskelija näyttää osaamisensa pääsääntöisesti työelämässä oppimisen yhteydessä näytöllä.

29.1 Koulutussopimus

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei ole työsuhteessa, eikä hänelle makseta palkkaa eikä muuta vastiketta. Koulutussopimus tehdään kirjallisesti jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti tutkinnon osa tai sitä pienempi kokonaisuus kerrallaan. Koulutussopimus tehdään koulutuksen järjestäjän ja työpaikan edustajan välillä ja sopimus annetaan tiedoksi opiskelijalle.

Koulutussopimustyöpaikan tarjoajalla on velvollisuus seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä ja antaa siitä palautetta. Työpaikan velvollisuus on ryhtyä toimenpiteisiin silloin, kun opiskelijan suunniteltua osaamista ei pystytä saavuttamaan sekä velvollisuus raportoida koulutuksen järjestäjälle opiskelijan osaamisen hankkimisen toteutumisesta.

29.2 Oppisopimus

Oppisopimuskoulutuksessa pääosa osaamisesta hankitaan työpaikalla käytännön työtehtäviä tehden. Osaamista täydennetään tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä.

Oppisopimuskoulutus perustuu määräaikaiseen sopimukseen työ- tai virkasuhteesta sekä työnantajan ja koulutuksen järjestäjän sopimukseen oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelija on päätoiminen työntekijä ja saa palkkaa. Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle voidaan tarvittaessa maksaa koulutuskorvausta, jos koulutuksesta aiheutuu työnantajalle kustannuksia ja koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat korvauksen maksamisesta.

Oppisopimus voidaan tehdä koko tavoitteena olevan osaamisen hankkimisajalle yhdellä sopimuksella koskien koko tutkintoa, tutkinnon osaa tai muuta ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään. Koulutuksen järjestäjän ja yrittäjän tulee sopia asiasta kirjallisesti. Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevalla sopimuksella ei voida poiketa siitä, mitä HOKSiin on suunniteltu.

30 Opiskelun soveltumattomuuteen ratkaisuja (SORA) sosiaali- ja terveysalalla

SORA-lainsäädäntö, opiskeluun soveltumattomuuteen ratkaisuja (OPH-1882-2019) koskee erityisesti

- opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä
- opiskeluoikeuden peruuttamista tilanteissa, joissa se on turvallisuusnäkökohtien vuoksi perusteltua
- huumausainetestausta.

Tiedottaminen

Oppilaitoksen opintotoimistosta saa lisätietoja alakohdaisista terveydentilavaatimuksista.

Hakeutumisvaihe

Opiskelijaksi hakeutuvan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta.

Opiskeluoikeuden kieltäminen edellyttää, ettei opintoihin liittyviä turvallisuusvaatimuksia voida täyttää ja sitä, ettei estettä voida kohtuullisin toimin esimerkiksi opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla, apuvälineillä tai muulla tuella poistaa.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla

- ajankohtainen hoitamaton psykoosi tai vaikea toimintakykyä laskeva masennus tai muu psyykkistä terveyttä ja toimintakykyä rajoittava sairaus, joka estää koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä toimimisen
- tuki- ja liikuntaelimestön sairaus, vamma tai muu fyysistä terveyttä ja toimintakykyä rajoittava sairaus, joka estää koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä toimimisen
- toimintakykyä rajoittava ihon sairaus, kuten krooninen ihottuma, joka estää koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä toimimisen
- päihteiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus.

Opiskeluvaihe

Kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta tai potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, oppilaitos voi peruuttaa opiskeluoikeuden laissa määrättyjen perusteiden mukaisesti.

Jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että opiskelijalla on terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Oppilaitos vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Jos opiskelija kieltäytyy terveydentilan tai toimintakyvyn toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä pidätetään oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Terveydentilan tai toimintakyvyn muuttumisesta koulutuksen aikana johtuvat käytännön ongelmat pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaisella opiskelusuunnitelmalla.

Opiskelu oikeuden peruuttaminen ja palauttaminen

Opiskelu oikeuden peruuttaminen terveydentilan perusteella

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutukseen hakevalta kysytään hakulomakkeella, täyttääkö hän oman arvionsa mukaan opinnoissa edellytettävät terveydentilavaatimukset. Jos hakijan ilmoituksen perusteella ilmenee aiheutta, koulutuksen järjestäjä voi pyytää hakijalta tarkempia terveydentilätietoja arvioidakseen pystyykö hakija suoriutumaan opinnoista. Lisäksi kysytään hakulomakkeella, onko hänellä aiempaa opiskelu

Opiskelu oikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää SAKK:n monijäseninen toimielin.

oikeuden peruuttamispäätöstä. Jos hakijan ilmoituksen perusteella ilmenee aiheutta, koulutuksen järjestäjä voi pyytää tarkempia tietoja peruuttamispäätöksestä ja arvioida siltä pohjalta, onko aiempi peruuttamispäätös sellainen, että valinta pitäisi siltä pohjalta peruuttaa.

Oppilaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada lääkärin lausunto, josta ilmenee opiskelijalle tehty tarkastus tai tutkimus ja sen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä. Lisäksi oppilaitoksella on oikeus saada välttämättömät tiedot opiskelu oikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta tai yliopistolta. Oppilaitoksella on velvollisuus antaa Valviralle tiedot opiskelu oikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä päätöksestä perusteluineen.

Oppilaitokseen valittu opiskelija voidaan ohjata terveys-tarkastukseen. Jos opiskelija kieltäytyy terveydentilan toteuttamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Opiskelu oikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää SAKK:n monijäseninen toimielin. Päätöksen yhteydessä opiskelijalle ilmoitetaan, miten hän voi halutessaan hakea opiskelu oikeuden palauttamista. Päätöksestä voi hakea muutosta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnalta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Opiskelu oikeuden palauttaminen

Opiskelija, jolta on peruutettu opiskelu oikeus, voi hakea opiskelu oikeuden palauttamista peruuttamispäätöksen tehneeltä toimielimeltä. Opiskelu oikeus palautetaan, jos hakija osoittaa, ettei opiskelu oikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskelijan tulee liittää hakemukseensa terveydentilaansa koskevat lausunnot.

Oppilaitoksen velvollisuus on antaa Valviralle välttämättömät tiedot opiskelu oikeuden palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

Rikostaustaote

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelija on velvollinen toimittamaan rikosrekisteristä otteen ennen kuin aloittaa toimimisen alaikäisten parissa.

Opiskelija hankkii rikostaustaotteen oikeusrekisterikeskukselta. Opiskelua varten tilattaessa ote on maksuton. Ofelaš-ohjaaja ohjeistaa opiskelijat hankkimaan otteen riittävän ajoissa ennen työelämässä oppimisen alkamista.

Opiskelija toimittaa rikostaustaotteen sosiaali- ja terveysalan linjavastaavalle, joka ottaa tiedon vastaan ja huolehtii opinto-ohjaajan kanssa dokumentoinnista opiskelijahallintojärjestelmään. Otteesta ei oteta kopiota, mutta mikäli rikostaustaote sisältää tiedon rikoksesta, jonka perusteella opiskelu oikeus voidaan peruuttaa, rikostaustaote toimitetaan apulaisrehtorille, jonka tehtävänä on valmistella opinto-oikeuden peruuttamispäätökset SAKK:n toimielimelle. Apulaisrehtori säilyttää otteen siihen saakka kunnes opiskelu oikeuden peruuttamista koskeva päätös on lainvoimainen tai se on siirtynyt muutoksen haun johdosta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan käsittelyyn. Rikostaustaote säilytetään lukitussa kaapissa. Kun päätös on lainvoimainen, rikostaustaote palautetaan opiskelijalle.

Jos opiskelija ei toimita rikostaustaotetta kohtuullisessa ajassa, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän esittää rikostaustaotteen. Opiskelu oikeuden pidättämisestä päättää SAKK:n toimielin.

Muutoksen hakeminen päätökseen

Opiskelu oikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Nämä asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

31 Opintojen järjestäminen

Tutkintokohtaiseen toteutus- ja arviointisuunnitelmaan sisältyy tutkinnon osittain kuvattu toteutussuunnitelma. Suunnitelmaa on täydennetty saamelaiskulttuurin toteutumisen kuvauksella.

31.1 Tutkinnon suorittaminen

Ammatillisessa perustutkinnossa opinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka ovat pakollisia ja valinnaisia. Lisäksi tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia yhteisiä tutkinnon osia (ns. YTO-opinnot).

Ammatillisen perustutkinnon perusteet on laadittu peruskoulun jälkeiseen koulutukseen. Koulutuksen laajuus on 180 osaamispistettä (osp) ja käytännössä opinnot toteutetaan kolmessa vuodessa. Jos opiskelijalla on aiemmin hankittua osaamista, hänen opintojaan voidaan yksilöllistää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta. Tällöin opiskeluaika voi lyhentyä.

Yhteistyössä työelämän ja opiskelijan kanssa voidaan opintojen suorittamisessa laatia suunnitelma tutkinnon suorittamisesta tutkinnon osittain. Lähtökohtana on, että opiskelija suorittaa koko tutkinnon laadittavan suunnitelman mukaisesti.

Jos opiskelijan opintoaika ylittyy ajasta, joka on kirjattu henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan, opiskelija anoo rehtorilta lisää aikaa opintojen loppuajalle.

31.2 Lukioyhteistyö

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammatillisen perustutkinnon lisäksi ylioppilastutkinto ja lukion oppimäärä mikäli opiskelija saa opiskelumahdollisuuden myös lukiosta. Opinnot järjestetään vuorojaksoin lukiossa (lukio-opinnot) ja SAKK:ssa (ammatilliset opinnot). Tavoitteena on, että opiskelija saa suoritettua opinnot neljässä vuodessa. Toiminnan onnistuminen edellyttää yhteistyösopimuksen solmimista oppilaitosten välillä.

31.3 Saamen kieli ja kulttuuri 3 osp

Saamen kielten ja kulttuurin 3 osp opetuksessa järjestetään inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kieltä ja kulttuuria. Jos opiskelijalla on aiempia saamen kielen ja kulttuurin opintoja, tavoitteena on, että opiskelija voi edetä valitsemisinaan opinnoissa. Ofelaš-ohjaaja kartoittaa opiskelijoiden saamen kielen lähtötason heti opintojen alkuvaiheessa. Saamen kieltä voi opiskella joko äidinkielenä tai vieras kielenä. Jos opiskelijalla on saamen kielen osaamista, hänen kielen osaamisensa voidaan tunnustaa ja hän opiskelee vain kulttuuriosuuden.

Saamen kielen ja kulttuurin opetusta sisältyy jokaisen perustutkinnon koulutukseen. Opinnot ovat sisällöltään erilaisia jokaisessa perustutkinnossa ja sisällöt painottuvat jokaisen tutkinnon omaan ammattialaan kyseisen ammattialan teoksia ja oppimateriaaleja apuna käyttäen.

Opintojen tavoitteena on, että opiskelijalla on yleistä tietoa saamelaisista, saamen kielistä ja saamelaisista elinkeinoista. Opiskelija osaa kuvailla saamelaisuuden alueellisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia pääelementtejä. Opetus sisältyy pääsääntöisesti ammattiaineiden opintoihin.

Saamen kielen ja kulttuurin opetusta sisältyy jokaisen perustutkinnon koulutukseen.

Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus opiskella pohjois-, inarin- ja/tai koltansaamea 3,5 osp verkko-opintoina.

31.4 Saame äidinkielenä opetus

Opiskelija, joka on opiskellut perusopetuksessa äidinkielenä sekä suomea että saamea, hän voi opiskella SAKK:ssa saamea äidinkielenä vähintään 4 osp ja/tai äidinkielenä suomea vähintään 4 osp. Tuolloin hän saa todistukseen kaksi äidinkielen arvosanaa.

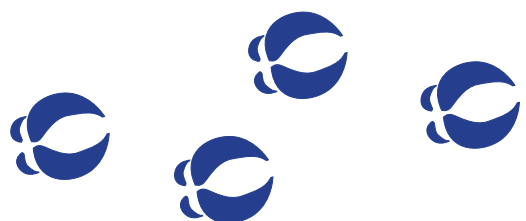
Jos opiskelija valitsee äidinkieleksi saamen, hän voi opiskella halutessaan suomen kieltä, suomi toisena kielenä 4 osp, jolloin hän saa todistukseen saame äidinkielen arvosanan ja suomi toisena kielenä arvosanan.

Opintojen tarkempi toteutus sovitaan yhdessä ofelaš-ohjaajan ja saamen kielen opettajan kanssa opintojen alussa ja kirjataan HOKSiin. Opintojen arvioinnissa noudatetaan tutkinnon perusteissa olevia arviointiperusteita.

31.5 Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan valmiuksia, joita jatkuva oppiminen, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotto sekä työelämän muuttuvat olosuhteet edellyttävät. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön kykyä selviytyä erilaisista tilanteista. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia. Niiden avulla opiskelijat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa, omassa kulttuurissaan ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Niillä on myös suuri merkitys yksilön persoonallisuuden kehittymiseen ja elämän laatuun.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot huomioidaan ammatillisen peruskoulutusten toteutuksessa.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. elinikäinen oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattitietäminen
4. terveys, turvallisuus ja työkyky
5. aloitekyky ja yrittäjäyys
6. kestävä kehitys
7. estetiikka
8. viestintä- ja mediaosaaminen
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

31.6 Erityisen tuen tarpeen toteutus

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella, erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta, on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityisen tuen tarve kirjataan HOKSiin opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko kaikissa tai vain muutamissa tutkinnon osissa. Mikäli ammattitaitovaatimuksia on mukautettu, laaditaan mukautetut arviointikriteerit tai jos ammattitaitovaatimuksista on poikettu, muutokset kirjataan HOKSiin. Opetuksessa keskitytään opiskelijan vahvojen osaamisalueiden tukemiseen, jotta hänellä olisi hyvät mahdollisuudet sijoittua työhön.

Opiskelussa voidaan poiketa tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista. Tällaisia erityisiä syitä ovat:

- 1) ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioon ottaen joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia tai
- 2) poikkeaminen on perusteluta opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Tavoitteena on kuitenkin, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon, vaikka hän ei saavuta tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Em. vaatimuksista voidaan poiketa vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä. Koulutuksen järjestäjä voi päättää erityisistä opiskelijajärjestelyistä Opetushallituksen laatimien tutkinnon perusteiden määrittämien poikkeusrajoitusten mukaisesti, mutta esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon perusteissa ei lääkelaskennassa voi tehdä mitään poikkeamia.

Erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden osalta ofelaš-ohjaajalla on tieto oman ryhmänsä tuen tarpeessa olevista opiskelijoista. Ryhmää opettavat muut opettajat saavat tietoja tarvittaessa.

Erityisen tuen opiskelijan näytön järjestäminen

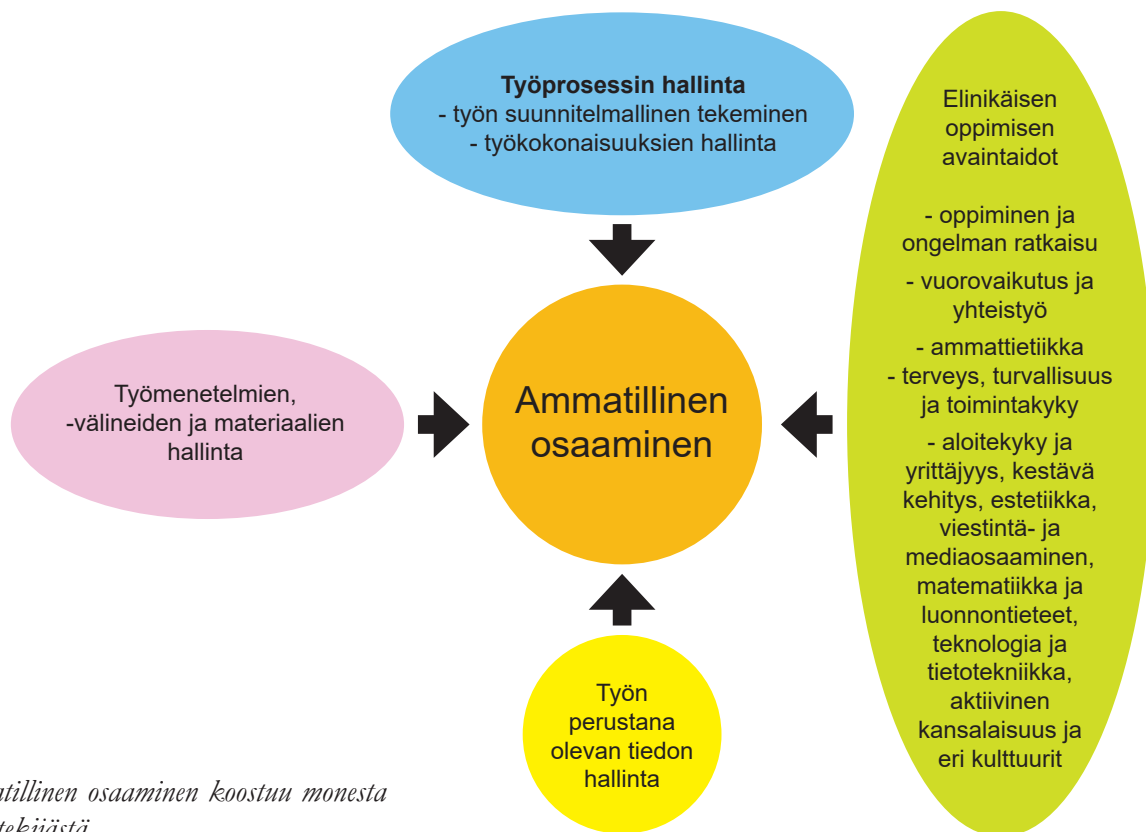
Erilaiset oppimisvaikeudet ja/tai yksilölliset tuen tarpeet pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Periaatteena oppimisessa ja myös näytöissä on, että opiskelijalla on mahdollisuus käyttää hyväkseen omia vahvuuksiaan, kompensoida oppimisvaikeuksien mukanaan tuomia haittoja sekä saada oppimisesta ja osaamisen näyttämisestä onnistumisen kokemuksia.

Erityistä tukea saavalle opiskelijalle järjestetään tasa-vertaiset mahdollisuudet osoittaa näytöillä ammatillista osaamistaan. Näyttö on yksi arviointitapa, mutta se on myös opiskelijan oppimistilanne. Näyttö suunnitellaan niin, että se tukee opiskelijan oppimista. Näytöt eivät saa lisätä opintojen keskeyttämisiä, joten opiskelijoiden tutkinnon suorittaminen on pääsääntöisesti turvattava ohjaus- ja tukipalveluja tehostamalla ja/tai opiskeluaikaa pidentämällä. Epäonnistumiset pyritään ehkäisemään ennalta ohjaus- ja tukitoimilla.

Opiskelijalle taataan riittävä tuki ja ohjaus näytön eri vaiheissa. Eri osapuolten ja toimijoiden tehtävät opiskelijan tukemisessa sovitaan ja ohjausta tarjotaan silloin, kun opiskelija sitä tarvitsee. Perehdytys ennen näyttöä on erityisen tärkeää. Kirjallisten ohjeiden lisäksi pitää varata aikaa näyttöjen suulliseen esittelyyn ja keskusteluun. Näyttöihin liittyvät ohjeet tehdään helppolukuisiksi ja riittävän tarkkoiksi. Ohjeiden pitää edetä loogisesti ja antaa tarkat ohjeet, mitä pitää tehdä ja miten saa tehdä. Näyttöpaikaksi valitaan sellainen näyttöympäristö, joka tukee opiskelijan vahvuuksia. Näytön aikana opiskelija saa näyttöön liittyvissä asioissa ohjausta ja tukea työpaikkaohjaajalta ja työelämässä oppimisen ohjaavalta opettajalta. Opettajat voivat olla näyttöpaikalla seuraamassa opiskelijan näyttöä ja sen arviointia. Näyttöpalauteen tulee olla rakentavaa, opiskelijan vahvuudet huomioon ottavaa ja kannustavaa.

32 Ammatillisen osaamisen kokonaisuus

Opiskelijan ammattitaito kehittyy koko opintojen ajan. Osaaminen on kokonaisuus, jossa tutkinnon osan tiedonhallinta, työmenetelmien-, materiaalien- ja välineiden hallinta yhdistyy elinikäisen oppimisen avaintaitojen ja työn tekemisen taidon kautta osaamiseksi.

Ammatillinen osaaminen koostuu monesta eri osatekijästä.

33 Arviointi

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa on käytössä Primus-opintohallinto-ohjelma ja Wilma-käyttöliittymä. Opiskelijan tunnistetut ja tunnustetut opinnot ja arvioinnit kirjataan Wilmaan. Apulaisrehtori yhdessä opintotoimiston kanssa ylläpitää opiskelijahallinto-ohjelman tutkintokohtaisia toteutussuunnitelmia eli ns. ”ops-puita” lukusuunnitelmien pohjalta. Opettajat/ofelaš-ohjaajat vievät opiskelijahallinto-ohjelmaan omat arviointinsa/oman opiskelijaryhmänsä arvioinnit ja opiskelijan poissaolot. Ofelaš-ohjaaja seuraa opiskelijoidensa opintosuoritusten kertymistä ja vie tutkinnon osien kokonaisarvosanat järjestelmään. Opiskelijoilla on tunnukset, joilla pääsee seuraamaan omien opintojen etenemistä ja arviointeja. Opiskelija voi tulostaa halutessaan opintokortin suoritetuista opinnoista eli opintorekisteriotteen. Virallisen opintorekisteriotteen tulostaa pyydettäessä opintotoimisto.

33.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet

Opiskelijan arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan opiskelua, kehitetään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin, annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta ja varmistetaan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen.

Opiskelijan osaamista arvioidaan monipuolisesti näytössä. Arviointi tuottaa tietoa opiskelijan osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

33.2 Arvioinnista tiedottaminen

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville tiedotetaan ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta. Opiskelijalla on oikeus saada tietoonsa, mitkä ovat tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet ja kriteerit.

Keskeisimpiä tiedotettavia asioita ovat:

- arvioinnin tehtävät ja tavoitteet eli miksi arvioidaan
- aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- arviointimenetelmät
- oppimisen aikaisen palautteen merkitys
- arvioinnin kohteet eli mitä asioita arvioidaan
- arviointikriteerit eli minkä mukaisesti arviointi tehdään
- arvosana muodostuu osaamisen arvioinnin pohjalta
- arvosanasta päättäminen
- osaamisen osoittamisen uusiminen ja korottaminen
- osaamisen arvioinnin oikaiseminen
- tutkintotodistuksen saaminen ja todistuksen sisältö

Arvioinnin yleisestä tiedottamisesta vastaa ofelaš-ohjaaja. Arviointiin liittyvä tiedottaminen aloitetaan opintojen orientaatiojaksolla ja sitä jatketaan koko opiskelun ajan ofelaš-ohjaajan tapaamisissa, opinto-ohjauksen ja opintojen yhteydessä.

Osaamisen tunnustaminen on osa opiskelija-arviointia. Osaamisen tunnustamisesta päättävät kyseisten tutkinnon osien tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden opettajat. Ammatillisissa tutkinnon osissa arviointipäätöksen tekee kaksi opettajaa. Tunnustettuja tutkinnon osien arvosanoja tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita voi korottaa opintojen aikana. Jos opiskelija ei ole tyytyväinen tehtyyn tunnustamispäätökseen, hän voi hakea päätökseen arvioinnin tarkistamista ja oikaisua kuten muuhunkin arviointiin.

Opiskelijan työkokemuksella hankkima osaaminen voidaan tunnustaa, mutta opiskelijan on arvosanan saadakseen useimmiten näytettävä osaamisensa näytöllä. Jos osaaminen kattaa vain osan tutkinnon osasta, on hänen hankittava lisäosaamista ja sen jälkeen koko tutkinnon osan kattava osaaminen arvioidaan. Työssäoloaikaa ei sinällään voi tunnustaa mihinkään tutkinnon osaan – työpaikka on työpaikka, missä asioita opitaan ja näin hankittu osaaminen tunnustetaan.

Ulkomailla suoritettut opinnot ja ulkomailla työkokemuksella hankittu osaaminen voidaan tunnustaa, jos osaaminen vastaa tutkinnon perusteiden vaatimuksia. Tarkemmat tiedot antaa opinto-ohjaaja. Samoin lisätietoa saa opinto-ohjaajalta osaamisen tunnustamisesta ammattitaitokilpailuista ja muusta osaamisen tunnustamisesta.

Osaamisen tunnustaminen kirjataan HOKSiin.

33.3 Arvosanat ja arvosanojen muuntaminen

Ammatillisessa peruskoulutuksessa osaaminen arvioidaan asteikolla kiitettävä (K5), hyvä (H4,3) tyydyttävä (T2,1). Tarvittaessa arvosanat muunnetaan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti alla olevan taulukon avulla.

Arvosanat muutetaan seuraavasti:

ARVOSANA-ASTEIKKO		
1-3	1-5	5-10
kiitettävä 3	kiitettävä 5	erinomainen 10 kiitettävä 9
hyvä 2	hyvä 4 hyvä 3	hyvä 8 hyvä 7
tyydyttävä 1	tyydyttävä 2 tyydyttävä 1	tyydyttävä 6 välttävä 5

33.4 Palaute opiskelijalle opintojen aikana

Palautteen antamisen tavoitteena on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia, jotta päästään tutkinnon perusteissa määrättyihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Palaute on suullista, kirjallista, video- tai äänipalautetta.

Opettajat ja työpaikkaohjaajat käyttävät erilaisia opiskelijaa motivoivia ja aktivoivia arviointimenetelmiä. Palautteen avulla tuetaan opiskelijaa tulosten saavuttamisessa ja kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelijaa ohjataan vastaanottamaan ja käyttämään työnantajan, työtovereiden ja asiakkaiden antamaa palautetta itsearvioinnissaan.

Opettajan myönteinen asenne välittyy opiskelijaan ja vaikuttaa opiskelijan käsitykseen itsestään oppijana sekä opiskelijan haluun oppia ja kehittää itseään.

Palautetta annetaan koko koulutuksen ajan. Palaute on ensisijaisesti opiskelijan oppimisen etenemisen ja kehittymisen seuraamista ja palautteen antamista suullisesti. Opiskelijan saama palaute tukee ja ohjaa opiskelijaa hyviin suorituksiin tuomalla esiin opiskelijan vahvuuksia.

Oppimisen etenemistä seurataan. Tutkintokohtaisiin toteutus- ja arviointisuunnitelmiin on kirjattu, jos opintojen eteneminen edellyttää tiettyjen opintojen suorittamista ennen tutkinnon osan suorittamisen aloittamista. Opiskelijan ammatillista kasvua ja motivaatiota lisää opintojen jatkuva linkittäminen tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin ja niiden arviointikriteereihin. Oppimisen palautetta dokumentoidaan opiskelijan opintosuoritusotteeseen pääsääntöisesti suoritusmerkinnällä (S).

33.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Tutkinnon perusteissa on määriteltä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet sekä arviointikriteerit tasolle kiitettävä 5, hyvä 3 ja tyydyttävä 1. Arviointipäätöksiä tehtäessä voidaan käyttää myös hyvä 4, tyydyttävä 2 arviointeja. Ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden vaatimukset ja tavoitteet on määriteltä oppimistuloksina (tiedot, taidot, osaaminen tai pätevyys).

Opetushallituksen laatimissa tutkinnon perusteissa määritellään tutkinnon osien arviointikriteerit. Opetushallitus on lisäksi laatinut yleiset ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arviointikriteerit tyydyttävän, hyvän ja kiitettävän osaamisen tasojen osalta. Näiden

kriteerien pohjalta laaditaan ne arviointikriteerit, joita ei ole määritelty tutkinnon perusteissa.

Tyydyttävä taso

Opiskelija toimii tutuissa työtehtävissä, työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laadutavoitteiden mukaisesti, mutta hän tarvitsee työvaiheissa etenemisessä ajoittaista ohjausta. Hän käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineistä ja materiaaleja ja tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa.

Arvioinnissa on huomattava, että tyydyttävän tason osaamisessa määritelty ohjaus ei ole jatkuvaa, vaan joksikin työssä on jokin tai joitakin vaikeita kohtia, joista suoriutuakseen tyydyttävän tason opiskelija tarvitsee ohjausta. On siis erotettava jatkuvan ohjauksen ja ajoittaisen ohjauksen ero ja näiden kahden ohjauksen vaikutus annettavaan arvosanaan. Tyydyttävä taso on määritelty siten, että sen tason saavuttaessaan opiskelija pystyy työllistymään alan perustehtäviin ja erikoistumisalansa työhön. Monille opiskelijoille tyydyttävän tason osaamisen saavuttaminen opiskelun kuluessa on jo varsin vaativa tehtävä.

Hyvän taso

Opiskelija ottaa huomioon työskentelyssään työnsä kokonaisuuden ja työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia ja etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen. Hän tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huolehtii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työosuudestaan. Hän käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimisesti sekä hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti.

Kiitettävä taso

Opiskelija arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään, ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä osana ja työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen. Hän etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan ja tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä. Hän valitsee työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaihtelevissa työtilanteissa. Hän hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

Arviointikeskustelu ja arvioinnista päättäminen

Opiskelijan arviointiin sisältyy olennaisesti arviointikeskustelu, joka käydään kaikkien arviointiin osallistuneiden kesken. Keskusteluja voidaan käydä opettajien kesken tai opettajan ja työpaikkaohjaajan kesken. Ar-

viointikeskustelun tavoitteena on päästä yhteisymmärrykseen opiskelijan osaamisesta suhteessa ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteisiin ja luoda hyvät edellytykset opiskelijan oppimiselle jatkossa.

Arviointikeskustelussa lähdetään liikkeelle opiskelijan tekemästä itsearvioinnista. Silloin saadaan tietoa opiskelijan kokemuksista ja vahvuuksista sekä siitä, millainen käsitys hänellä on osaamisensa tasosta ja ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamisesta. Keskusteluun osallistuvat arvioijat tuovat esille omat käsityksensä opiskelijan osaamisesta. Keskustelussa arvioidaan opiskelijan toimintaa, ei hänen persoonansa. Arviointikeskusteluun valmistaudutaan ja se käydään tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Arviointipäätöksen ammatillisista tutkinnon osista tekevät arvioijat, pääsääntöisesti opettaja ja työpaikkaohjaaja. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvioinnista vastaa opettaja.

33.6 Opiskelijan itsearviointi

Itsearvioinnilla opiskelija lisää tietoisuuttaan omasta oppimisestaan ja osaamisestaan. Tietoisuus on edellytys sille, että opiskelija voi kehittyä edelleen. Opiskelijan itsearviointitaitoja kehitetään koko opintojen ajan käymällä esimerkiksi päivittäisiä palautekeskusteluja. Näytön itsearvioinnissa opiskelija hyödyntää karttuneita itsearviointitaitojaan. Näytön jälkeen opiskelijaa kannustetaan tekemään itsearviointi hyödyntäen seuraavaksi esitettyä kysymyslistaa.

Itsearviointia kehittävät seuraavat opiskelijan itselleen esittämät kysymykset:

- Miten onnistuin näytössä osoittamaan tutkinnon perusteiden edellyttämät ammattitaitovaatimukset?
- Miten olen kehittynyt? Mitä jo osaan?
- Missä haluan vielä kehittyä?
- Mistä tiedän oppineeni tutkinnon osan/tutkinnon tavoitteen mukaisia asioita?
- Missä minun pitää vielä kehittyä, jotta saavutan tutkinnon osan/tutkinnon tavoitteet ja työelämässä tarvittavan ammattiosaamisen?
- Miten haluaisin opintojani ohjattavan?
- Millaista palautetta olen saanut?
- Millaista palautetta tarvitsisin?
- Millaisesta palautteesta minulle on eniten hyötyä?
- Miksi opintoni eivät ole edenneet tavoitteiden suunnitelmasti?
- Mitä voisin tehdä toisin, jotta oppimiseni edistyisi ja osaamiseni kehittyisi?

Itsearviointi on oman kehittymisen työväline.

**Itsearviointitaito on tärkeä osa ammattitaitoa.
Se kehittyy:**

1. pohtimalla ja arvioimalla työ- tai muita tehtäviä
2. keskustelemalla ohjaajien kanssa
3. pitämällä oppimispäiväkirjaa
4. dokumentoimalla omia työsuorituksia
5. palautekeskusteluissa

Opiskelija voi kehittää omaa itsearviointitaitoaan pitämällä oppimispäiväkirjaa, keskustelemalla työpaikkaohjaajan, opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa tai käymällä verkkokeskusteluja oppimisalustalla.

Itsearvioinnin tavoitteena on, että opiskelija kehittyy itseohjautuvaksi, vastuulliseksi, oma-aloitteiseksi, kriittiseksi, yhteistyökykyiseksi sekä ”oikeita” valintoja tekeväksi ammattilaiseksi.

33.7 Arviointiaineiston säilyttäminen

Arviointiaineisto, jonka pohjalta tutkintotodistukseen tulevat arvosanat on annettu, on säilytettävä vähintään kuuden (6) kuukauden ajan arvosanan antamisesta.

Näyttöjen osalta säilytetään arviointilomake. Jos näyttö on toteutettu osina, tulee myös useiden näyttötilaisuuksien arviointilomakkeet säilyttää vaadittavan kuuden kuukauden ajan lopullisen arvosanan antamisesta.

Opettajien tulee säilyttää kaikki tutkinnon osien arvosanan antamiseen liittyvä arviointiaineisto ainakin niin kauan, kunnes koko tutkinnon osa on suoritettu. Kun tutkintotodistus tai todistus tutkinnon osan tai osien suorittamisesta on annettu, osaamisen arvioinnin tarkistamisaika on kulunut umpeen tai osaamisen arvioinnin oikaisupyyntö on käsitelty, voidaan arviointimateriaalit todistuksia ja opintosuoritusrekisteriä lukuun ottamatta hävittää. Opintotoimisto säilyttää tutkintotodistukset ja opintorekisteriotteet.

33.8 Arviointi erityisen tuen opiskelijoilla

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden arvioinnissa noudatetaan samoja periaatteita kuin muutoinkin opiskelija-arvioinnissa. Opetuksen tukitoimet pyritään järjestämään niin, ettei tutkinnon perusteiden tavoitteita tarvitse mukauttaa, sillä erityisen tuen tarve voi olla muualla kuin oppimisessa. Mukauttaminen tarkoittaa ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden so-

peuttamista opiskelijan oppimisedellytysten mukaisiksi ja mukautetun arvosana-asteikon tasolle. Mukauttaminen voi koskea ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden määrällistä rajoittamista tai niiden laadullista muutosta siten, että ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita kevennetään. Opiskelijan tutkinnon osien mukautetut tavoitteet kirjataan HOKSiin. Kun opetussuunnitelman tavoitteita on mukautettu, tehdään tästä merkintä todistukseen. Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa mukautetut tutkinnon osat merkitään todistukseen M)-viitteellä ja viitteeseen näkyviin laki 531/2017, 64 §.

Jos poiketaan perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteista, merkitään viittaus todistukseen ja viitteeseen näkyviin laki 531/2017, 66 §.

Erityisen tuen opiskelija voi saada tutkintotodistuksen, vaikka tavoitteita olisi mukautettu. Lisäksi todistukseen kirjataan sanallinen kuvaus opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa osaamisen arviointia on mukautettu tai ammattitaitovaatimuksia tai osaamisen tavoitteista on poikettu niin paljon, että opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osan tai osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Mikäli ammatiosaamisen näytöt arvioidaan sanallisesti, merkitään arvosanakohtaan viite ja viitteessä kuvataan lyhyesti, mitä opiskelija osaa.

Arviointi suoritetaan tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin tavoitteille laaditaan arviointikriteerit. Arviointikriteerit laaditaan tutkinnonosakohtaisesti tasoille K5 M), H3 M) ja T1 M) sekä kirjataan opiskelijan HOKSiin.

Mukautettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa opiskelijan jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa esitetty osaaminen jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, tutkintotodistuksen sijasta annetaan todistus opiskelijan osaamisesta.

33.9 Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuri-ryhmien opiskelijoiden arviointi

Peruslähdekohtana on, että koulutuksen päättyessä maahanmuuttajalla on oltava sellainen suomen kielen taito, että hän pystyy harjoittamaan ammattiaan Suomessa. Sen vuoksi opiskelijan on suoritettava äidinkieli-osa-alueelta joko ”äidinkieli, suomi” tai ”äidinkieli, suomi toisena kielenä”-osaamistavoitteet vähintään tyydyttävällä (T1) tasolla.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen arvioidaan samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Osaaminen arvioidaan sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida.

33.10 Arvioinnin muuttaminen ja arvioinnin oikaisu

Opiskelijalla on mahdollisuus arvioinnin uusimiseen, jos osaamisen arviointi on hylätty. Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus arvosanan korottamiseen, jos hän on saanut arvioinnista hyväksytyn arvosanan.

Opiskelija voi pyytää arvioinnin tarkistamista, jos hän on tyytymätön saatuun osaamisen arviointiin. Jos opiskelija ei ole tyytyväinen arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta.

Tarkemmat menettelytavat on kirjattu tutkintokohtaiseen toteutus- ja arviointisuunnitelmaan.

B AMMATTI- JA ERIKOISAMMATITUTKINTO JA MUU AMMATILLINEN KOULUTUS

34 Tutkintojen osaamistarpeet saamelaisalueella

34.1 Saamelaisalueen osaamistarpeet saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnossa ja saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnossa

Saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon tai saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon suorittanut tuntee saamenkäsityön, duodjin, perinteet, materiaalit ja kehityksen. Hän tietää saamenkäsityön merkityksen kulttuurissa ja ymmärtää saamelaisten ympäristökäsityksen ja luonnon moninaisuuden ja käyttökelpoisuuden. Tutkinnon suorittanut tietää yritystoiminnan edellytykset ja osaa asiakaspalvelun. Hän osaa hinnoitella ja markkinoida sekä tuntee tuotevastuun ja tuoteturvallisuuden merkityksen.

Saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon suorittanut voi työskennellä saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon suunnittelu-, valmistus-, neuvonta- ja markkinointitehtävissä.

Saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon suorittanut voi työskennellä saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon suunnittelu-, valmistus-, neuvonta- ja markkinointitehtävissä. Hän on usein ammatinharjoittaja tai itsenäinen yrittäjä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon ja saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon koulutuksen tavoitteena on:

- tukea saamelaisen perinteisen käsityön elinvoimaisuutta
- kehittää käsityö- ja erikoisammattitutkinnon tukevaa osaamista
- tukea ja kehittää saamelaisväestön osaamista saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon koulutuksen tavoitteena on:
- tukea ja kehittää muotoilua ja taidekäsityötä
- lisätä eettisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen osaamista
- kehittää markkinointiosaamista
- vahvistaa saamenkielillä toimimista
- lisätä ja ylläpitää yhteistyötä saamelaisalueella olevien valtioiden rajojen yli

Saamelaisalueen kehittämishaasteita saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnolla ovat:

- muotoilun ja taidekäsityön edistäminen
- markkinointiosaamisen vahvistaminen
- kestävän kehityksen huomioon ottaminen
- henkisen ja fyysisen työhyvinvoinnin ylläpito
- saamenkielisten oppimismateriaalien vähyyden tai puuttumisen kokonaan
- saamenkieliryhmien huomioiminen opetuksessa
- saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon paikallisten erityispiirteiden huomioiminen opetuksessa
- yhteistoiminnan kehittäminen
- yrittäjäosaaminen
- käsityö- ja erikoisammattitutkinnon työstämisessä tarvittavien apuvälineiden kehittäminen
- paikallisten raaka-aineiden entistä monipuolisempi hyödyntäminen
- saamelaiskäsityö- ja erikoisammattitutkinnon välinen yhteistyö
- yhteistyö koulutuksen ja työelämän sekä museoiden välillä

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opetuksessa huomioitavia asioita:

- luonnon hyvinvointi on elinkeinojen ja kehittyneen kulttuurin perusta
- yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys
- saamenkieliryhmät
- saamenkäsityö- ja erikoisammattitutkinnon paikalliset erityispiirteet
- kylä- ja aluekohtainen osaaminen
- kulttuuritieto ja -tietoisuus
- tuotteiden valmistaminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

34.2 Saamelaisalueen osaamistarpeet porotalouden ammattitutkinnossa

Poronhoito on saamelaisten kotiseutualueella taloudellisesti kannattava elinkeino, merkittävä osa saamelaisia perinteitä ja kulttuuria sekä saamelaisille ihmisoikeus. Ammattina porotalous vaatii harjoittajaltaan sekä itseohjautuvuutta että kykyä toimia paliskuntayhteisössä.

Alan perustehtäviä ovat porojen käsittely aituksissa ja porojen hoitaminen maastossa. Työ vaatii koneiden ja laitteiden käyttöä ja siis myös teknistä osaamista. Yrittäjänä poronhoitajan on osattava käyttää tietotekniikkaa mm. taloushallinnan tarpeisiin.

Pääosa porotalouden tuloista tulee lihan myynnistä. Poronlihan käsittely ja jalostaminen ovat yhä useammille poronhoitajille osa yritystoimintaa. Myös matkailu ja sen erilaiset ohjelmapalvelut tuovat porotalouden harjoittajille lisäansioita. Saamelaiskulttuuriin kuuluvat poron käyttämisen perinteet voivat olla osa matkailupalveluja tai perinteisillä menetelmillä voidaan valmistaa myyntiin muitakin poromateriaaleja kuten koipinahkoja ja sisnaa.

34.3 Saamelaisalueen osaamistarpeet luontoalan ammattitutkinnossa

Inari kuuluu Suomen johtavien matkailukuntien joukkoon. Inarin kunnan matkailun ominaispiirre on korkea kansainvälisyysaste ja ympärivuotisuus. Matkailun merkityksen eli työpaikkojen, palvelujen ja yritystoimipaikkojen määrä on jatkuvasti lisääntynyt ja ennustetaan tulevana vuosina yhä lisääntyvän. Matkailun vetovoimatekijät ovat alueen erämainen ja pohjoinen luonto sekä saamelaiskulttuuri. Alueella toimii runsaasti erilaisia luonto- ja kulttuurimatkailuun suuntautuneita ohjelmapalveluyrityksiä. Ohjelmapalveluyrityksissä onkin alueen ainutlaatuista luontoa, paikallisia sidosryhmiä sekä erityisesti saamelaiskulttuuria tuntevalle paikalliselle työvoimalle suuri tarve.

Luontoalan ammattitutkinnossa huomioidaan poronhoitoon liittyvät työt/vuotuiskierto ja mm. poronhoitoon liittyvät rakenteet. Matkailussa työskentelevien tulee verkostoitua porotalouden toimijoiden kanssa ja yhteensovittaa molempien elinkeinojen tarpeet.

34.4 Saamelaisalueen osaamistarpeet media-alan ammattitutkinnossa

Saamelaisalueen koulutuskeskus tarjoaa osaamista media-alan muuttuvaan kenttään huolehtien, että saamelaisalueen tarinat tulevat kerrotuksi. Osaamista tarvitaan niin perinteisellä dokumentti- ja elokuva-alalla kuin some-markkinoinnissakin. Saamelaisalueen koulutuskeskus kouluttaa alalle osaajia, jotka osaavat huomioida saamelaiskulttuurin työssään.

34.5 Saamelaisalueen osaamistarpeet liiketoiminnan ammattitutkinnossa

katso luku 24, kohta 24.4

35 Saamelaiskulttuuri ammatillisissa tutkinnoissa

katso luku 25

36 Tutkintokohtainen toteutus- ja arviointisuunnitelma

36.1 Sisältö ja laatiminen

katso luku 26, kohta 26.1.

36.2 Seuranta, arviointi ja parantaminen

- katso luku 26, kohta 26.2. Muutoin sama sisältö, mutta ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ei arvosanan korottamista.

37 Aiemmin hankitun osaamisen karttumisen tapoja (tutkinto-opiskelijat)

katso luku 27, kohta 27.1

38 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) (tutkinto-opiskelijat)

katso luku 28

39 Työelämässä oppiminen (tutkinto-opiskelijat)

katso luku 29

40 Opintojen järjestäminen (tutkinto-opiskelijat)

Tutkintokohtaiseen toteutus- ja arviointisuunnitelmaan sisältyy tutkinnon osittain kuvattu toteutussuunnitelma.

40.1 Tutkinnon suorittaminen

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkinnot muodostuvat pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista. Opetushallituksen määräyksen mukaisesti toteutettavien tutkintojen laajuudet on määritelty osaamispisteinä (osp) ja ne vaihtelevat tutkinnoittain.

Koulutuksen laajuus ryhmämuotoisesti toteutettavissa koulutuksissa suunnitellaan koulutuskohtaisesti, esimerkiksi luontoalan ammattitutkinto toteutetaan noin vuoden mittaisena kokonaisuutena. Non stop-koulutuksina toteutettavat tutkinnot, esimerkiksi porotalouden- ja saamenkäsityön ammattitutkinnot toteutetaan yksilöllisesti laadittavan henkilökohtaisen osaamisen kehityssuunnitelman (HOKS) mukaisesti.

40.2 Erityisen tuen tarpeen toteutus

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella, erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta, on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityisen tuen tarve kirjataan HOKSiin opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

Erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden osalta ofelaš-ohjaajalla on tieto oman ryhmänsä tuen tarpeessa olevista opiskelijoista. Ryhmää opettavat muut opettajat saavat tietoja tarvittaessa.

Erityisen tuen opiskelijan näytön järjestäminen

Erilaiset oppimisvaikeudet ja/tai yksilölliset tuen tarpeet pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Periaatteena oppimisessa ja myös näytöissä on, että opiskelijalla on mahdollisuus käyttää hyväkseen omia vahvuuksiaan, kompensoida oppimisvaikeuksien mukanaan tuomia haittoja sekä saada oppimisesta ja osaamisen näyttämisestä onnistumisen kokemuksia.

Erityistä tukea saavalle opiskelijalle järjestetään tasa-vertaiset mahdollisuudet osoittaa näytöillä ammatillista osaamistaan. Perehdytys ennen näyttöä on erityisen tärkeää. Kirjallisten ohjeiden lisäksi pitää varata aikaa näyttöjen suulliseen esittelyyn ja keskusteluun. Näyttöihin liittyvät ohjeet tehdään helppolukuisiksi ja riittävän tarkoin. Ohjeiden pitää edetä loogisesti ja antaa tarkat ohjeet, mitä pitää tehdä ja miten saa tehdä.

41 Ammatillisen osaamisen kokonaisuus (tutkinto-opiskelijat)

-katso luku 32

42 Osaamisen arviointi ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa

- katso luku 33, johdanto

42.1. Osaamisen arvioinnin tehtävät ja tavoitteet

- katso kohta 33.1

42.2. Osaamisen arvioinnista tiedottaminen

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville tiedotetaan ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta. Opiskelijalla on oikeus saada tietoonsa, mitkä ovat tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet ja kriteerit.

Keskeisimpiä tiedotettavia asioita ovat:

- arvioinnin tehtävät ja tavoitteet eli miksi arvioidaan
- aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- arviointimenetelmät
- oppimisen aikaisen palautteen merkitys
- arvioinnin kohteet eli mitä asioita arvioidaan
- arviointikriteerit eli minkä mukaisesti arviointi tehdään
- arviointi asteikolla hyväksytty/hylätty
- arvioinnista päättäminen
- osaamisen osoittamisen uusiminen
- osaamisen arvioinnin tarkistaminen ja oikaiseminen
- tutkintotodistuksen saaminen ja todistuksen sisältö

Arvioinnin yleisestä tiedottamisesta vastaa ofelaš-ohjaaja. Arviointiin liittyvä tiedottaminen aloitetaan opintojen orientaatiojaksolla ja sitä jatketaan koko opiskelun ajan ofelaš-ohjaajan tapaamisissa, opinto-ohjauksen ja opintojen yhteydessä.

Osaamisen tunnistaminen on osa opiskelija-arviointia. Osaamisen tunnistamisesta päättävät kyseisten tutkinnon osien opettajat. Ammatillisissa tutkinnon osissa arviointipäätöksen tekee kaksi opettajaa. Jos opiskelija ei ole tyytyväinen tehtyyn tunnistamispäätökseen, hän voi hakea päätökseen arvioinnin tarkistamista ja oikaisua kuten muuhunkin arviointiin.

Opiskelijan työkokemuksella hankkima osaaminen voidaan tunnustaa, mutta opiskelijan on hyväksytyn arvo-

sanat saadakseen useimmiten näytettävä osaamisen-
sa näytöllä. Jos osaaminen kattaa vain osan tutkinnon
osasta, on hänen hankittava lisäosaamista ja sen jälkeen
koko tutkinnon osan kattava osaaminen arvioidaan.
Työssäoloaikaa ei sinällään voi tunnustaa mihinkään tut-
kinnon osaan – työpaikka on työpaikka, missä asioita
opitaan ja näin hankittu osaaminen tunnustetaan.

Ulkomailla suoritettut opinnot ja ulkomailla työkoke-
muksella hankittu osaaminen voidaan tunnustaa, jos
osaaminen vastaa tutkinnon perusteiden vaatimuksia.
Tarkemmat tiedot antaa opinto-ohjaaja. Samoin lisätie-
toa saa opinto-ohjaajalta osaamisen tunnustamisesta.

Osaamisen tunnustaminen kirjataan HOKSiin.

42.3. Osaamisen arvioinnin muuttaminen ja oikaisu

Opiskelijalla on mahdollisuus arvioinnin uusimiseen,
jos osaamisen arviointi on hylätty

Opiskelija voi pyytää arvioinnin tarkistamista, jos hän
on tyytymätön saatuun osaamisen arviointiin. Jos opis-
kelija ei ole tyytyväinen arvioinnin tarkistamista koske-
vaan päätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua asi-
anomaiselta työelämätoimikunnalta.

Tarkemmat menettelytavat on kirjattu tutkintokohtai-
seen toteutus- ja arviointisuunnitelmaan.

42.4 Palaute opiskelijalle opintojen aikana

katso kohta 33.4

42.5 Osaamisen arviointi

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteissa mää-
rätään hyväksytyn suorituksen kriteerit. Ammatti- ja
erikoisammattitutkinnoissa tutkinnon osien osaaminen
arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Ammatti- ja
erikoisammattitutkinnoissa tutkinnon osan osaaminen
arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty myös silloin,
kun se on valinnaisena tutkinnon osana ammatillisessa
perustutkinnossa. Arviointipäätöksen tutkinnon osista
tekevät arvioijat, pääsääntöisesti opettaja ja työpaikka-
ohjaaja.

Osaamisen arvioinnin menettelyt on kuvattu tutkinto-
kohtaiseen toteutus- ja arviointisuunnitelmaan.

42.6 Opiskelijan itsearviointi

katso kohta 33.6

42.7 Arviointiaineiston säilyttäminen

katso kohta 33.7

42.8 Osaamisen arviointi erityisen tuen opiskelijoilla

Osaamisen arviointi suoritetaan tutkinnon perusteiden
hyväksytyjen kriteerien mukaisesti, jolloin kriteereistä
ei voi poiketa.

42.9. Maahanmuuttaja-, eri kieli- ja kulttuuriryhmi- en opiskelijoiden arviointi

Osaaminen arvioidaan sellaisilla menetelmillä, että kie-
litaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta
osaaminen voidaan arvioida. Ammatillisen osaamisen
arviointi suoritetaan tutkinnon perusteiden hyväksyty-
jen kriteerien mukaisesti.

Todistus tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon osan
suorittamisesta tai osaamisesta

Tutkintotodistus annetaan opiskelijalle viivytystä,
kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon pe-
rusteiden mukaisesti kaikki tutkinnon muodostumiseksi
vaadittavat tutkinnon osat. Todistus suoritetuista tutkin-
non osista annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään tai
jos hänet katsotaan eronneeksi kesken tutkinnon suorit-
tamisen. Todistus tutkintokoulutukseen osallistumisesta
annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään.

Tutkintokohtaisessa toteutus- ja arviointisuunnitelmas-
sa on yksityiskohtaisemmat tiedot todistuksien antami-
sesta.

43 Muu ammatillinen koulutus

43.1 Järjestämisen lähtökohdat

Laki ammatillisesta koulutuksesta ja oppilaitoksen kou-
lutuksen järjestämisestä antavat mahdollisuuden järjes-
tää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää
koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen
osan suorittaminen.

Koulutuksen järjestämisluvan mukaisesti oppilaitoksel-
la on mahdollisuus järjestää myös työvoimakoulutusta.
Työvoimakoulutuksen järjestäminen tehdään yhteis-
työssä ELY-keskuksen kanssa.

Oppilaitoksen tehtävän mukaisesti muuna ammatillisena
koulutuksena toteutettavien lyhytkoulutusten tarjonta
perustuu alueen elinkeinoelämän tarpeisiin. Lyhytkou-
lutusten suunnitelman laatimisesta vastaa kehitysjohtaja.
Lisäksi oppilaitos voi järjestää tilauskoulutuksia asiak-
kaiden tarpeiden mukaisesti. Tilauskoulutusten rahoit-
uksesta vastaa tilaaja.

43.2 Todistukset

Oppilaitoksen antamissa lyhytkoulutuksissa opintoihin osallistumisesta annetaan pyydettyä osallistumistodistus.

Ns. korttikoulutuksissa (EA-, hygi-, alko-, matkailun turvallisuus-, tulityö-, työturvallisuuskoulutus) opiskeli- ja voi lunastaa maksullisen todistuksen/kortin.

III SAAMEN KIELEN JA KULTTUURIN OPETUS

44 Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen lainsäädännöllinen perusta

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain (4 §) mukaisesti oppilaitos järjestää saamen kielten ja kulttuurin opetusta. Koulutus toteutetaan lukuvuosikoulutuksena ja lyhytkoulutuksina.

Lukuvuosikoulutuksena toteutetaan mediaopinnot ja saamen kielten opinnot. Opetus järjestetään johtokunnan vuosittain hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

Monikulttuurisuus (saamelaisista lähtökohdista monikulttuurinen), saamelaiskulttuuri ja kansainvälisyys ovat työskentelyn punaisina lankoina ja saamen kielen ja kulttuurin koulutusta kehitetään alueen väestön kulttuuriset, kielelliset ja ammatilliset tarpeet huomioiden.

Lukuvuosikoulutusten ja lyhytkoulutusten toteuttamisesta päätetään vuosittain johtokunnassa.

45 Lukuvuosikoulutukset

45.1 Pohjoissaamen kieli ja kulttuuri

Pohjoissaamen kielen ja kulttuurin opinnot voidaan toteuttaa joko alkeista lähtevänä koulutuksena tai jatko-opintoina. Alkamisesta päätetään vuosittain tarpeen mukaan. Molempia koulutuksia ei toteuteta samana lukuvuonna.

Alkeista lähtevä koulutus

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen pohjoissaamen kielen ja kulttuurin koulutus kestää lukuvuoden ja on laajuudeltaan 60 opintopistettä. Koulutus koostuu pääasiassa pohjoissaamen kielen ja kulttuurin opinnoista.

Koulutus on tarkoitettu kaikille pohjoissaamen kielestä ja kulttuurista kiinnostuneille. Koulutuksen opetusohjelma on suunniteltu siten, että se sopii työelämässä pohjoissaamen kielen ja kulttuurin osaamista tarvitseville sekä jatko-opintoja suunnitteleville.

Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille hyvä kirjallinen ja suullinen taito pohjoissaamen kielessä, valmiudet käyttää saamen kieltä erilaisissa arkielämän viestintätilanteissa ja valmiudet suorittaa yleisten kielitutkimusten saamen kielen keskitason tutkinto. Tavoitteena on myös antaa opiskelijoille tietoa saamelaisten historiasta, nykyculttuurista ja yhteiskunnallisista erityispiirteistä, jotka liittyvät saamelaisten asemaan vähemmistö- ja alkuperäiskansana.

Opintojen tavoitteena on kouluttaa monitaitoisia kielen ammattilaisia.

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden opintoihin kuuluu kaksi kieliharjoitteluviikkoa, jotka toteutetaan pääasiassa saamelaisalueella. Harjoitteluviikoilla opiskelijat tutustuvat työ- tai koulutuselämäänsä ja luovat mahdollisesti työn tai koulutuksen kannalta tärkeitä kontakteja. Harjoitteluviikkojen aikana opiskelijat soveltavat oppimaansa työtehtävissä, jotka edellyttävät pohjoissaamen kielen taitoa.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen pohjoissaamen kielen opinnoilla voi hakea hyväksilukua Oulun Yliopiston Giellagas-instituutin saame vieraana kielenä perusopinnoille. Opintojen hyväksilukumahdollisuus on konkreettinen yhteistyömuoto Oulun yliopiston Giellagas-instituutin ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen välillä. Myös SAKK:n virtuaalikoulun perus- ja keskitasojen koulutuksilla voi hakea hyväksilukua.

45.2 Inarinsaamen kieli ja kulttuuri

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen inarinsaamen kielen ja kulttuurin koulutus kestää lukuvuoden ja on laajuudeltaan 60 opintopistettä. Koulutus koostuu pääasiassa inarinsaamen kielen ja kulttuurin opinnoista.

Koulutuksen opetusohjelma on suunniteltu siten, että se sopii työelämässä saamen kielen ja kulttuurin osaamista tarvitseville sekä jatko-opintoja suunnitteleville. Opintojen hyväksilukumahdollisuuden ansiosta inarin-

saamen kielen opintoja voi jatkaa vaivattomasti Oulun yliopiston Giellagas-instituutissa.

Koulutuksen opetussuunnitelma perustuu joiltakin osin Oulun yliopiston Giellagas-instituutin inarinsaamen kielen perusopinnojen opetussuunnitelmaan. Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa järjestettävillä inarinsaamen kielen opinnoilla voi hakea hyväksilukua Giellagas-instituutin perusopinnoille.

Opintojen vastaavuus on konkreettinen esimerkki Oulun yliopiston Giellagas-instituutin ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen yhteistyöstä.

Opintojen sisältö on pitkälti koottu inarinsaamen kielen täydennyskoulutuksen (2009–2010) kokemusten pohjalta. Täydennyskoulutuksessa inarinsaamea osamattomista eri alojen ammattilaisista koulutettiin oman alansa kielensuurtajia. Jo kaksi sukupolvea oli menettänyt kielensä, joten kieli tarvitsi toimijoita kieliyhteisön ulkopuolelta.

Opintojen tavoitteena on kouluttaa monitaitoisia kielen ammattilaisia saamelaisyhteisön tarpeisiin, antaa opiskelijoille hyvä kirjallinen ja suullinen taito inarinsaamen kielessä ja valmiudet käyttää inarinsaamea erilaisissa arkielämän viestintätilanteissa. Opiskelijat, joilla on yleiset edellytykset osallistua ylioppilastutkintoon, voivat suorittaa inarinsaamen kielen ja kulttuurin koulutuksen käytyään myös inarinsaamen kielen lyhyen oppimäärän ylioppilaskokeen.

Inarinsaamelaisessa kieliyhteisössä tietämys kielen revitalisaatiosta eli elvytyksestä on yksi kielen keskeisistä kiviä, joten tämä näkemys on tuotu erityisesti esiin.

45.3 Koltansaamen kieli ja kulttuuri

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen koltansaamen kielen ja kulttuurin koulutus on laajuudeltaan 60 opintopistettä. Koulutus koostuu pääasiassa koltansaamen kielen ja kulttuurin opinnoista.

Koulutus on tarkoitettu kaikille koltansaamen kielestä ja kulttuurista kiinnostuneille. Koulutuksessa lähdetään liikkeelle koltansaamen kielen alkeista, joten aiempia saamen opintoja ei vaadita. Opetuskielenä on aluksi suomi ja opintojen edetessä koltansaame. Koulutuksen opetusohjelma suunnitellaan siten, että se sopii työelämässä koltansaamen kielen ja kulttuurin osaamista tarvitseville sekä jatko-opintoja suunnitteleville.

Opintojen tavoitteena on kouluttaa monitaitoisia kielen ammattilaisia saamelaisyhteisön tarpeisiin, antaa opiske-

lijoille hyvä kirjallinen ja suullinen taito koltansaamen kielessä ja valmiudet käyttää koltansaamea erilaisissa arkielämän viestintätilanteissa. Opiskelijat, joilla on yleiset edellytykset osallistua ylioppilastutkintoon, voivat suorittaa koltansaamen kielen ja kulttuurin koulutuksen käytyään myös koltansaamen kielen lyhyen oppimäärän ylioppilaskokeen.

Koulutuksen tavoitteena on myös antaa opiskelijoille tietoa koltansaamelaisten historiasta, perinteistiedosta, nykykulttuurista ja yhteiskunnallisista erityispiirteistä, jotka liittyvät saamelaisten asemaan vähemmistö- ja alkuperäiskansana.

45.4 Saamen kielten jatko-opinnot

Lukuvuonna 2017-2018 toteutettiin ensimmäiset vuoden kestävät jatko-opinnot ja ne toteutettiin pohjoissaamen kielessä. Jatkossa on tarkoitus toteuttaa ne myös inarin- ja koltansaamen kielessä ja tätä varten Saamelaisalueen koulutuskeskus käy tiivistä vuoropuhelua kieliyhteisöjen kanssa opintojen toteuttamiseksi.

Pohjoissaamen kielen ja kulttuurin jatko-opinnot koostuivat pääasiassa pohjoissaamen kielen opinnoista mutta niiden lisäksi on saamelaisen kulttuurin opintoja. Opinnoissa opiskelija hankki myös valmiudet työskennellä saamenkielisessä työelämässä.

Koulutus oli tarkoitettu niille, jotka haluavat syventää pohjoissaamen kielen taitojaan ja opiskella kieltä enemmän. Koulutuksen alussa palauteltiin mieleen kielioppia ja sen jälkeen siirryttiin sanaston kartuttamiseen ja vahvistamisen kautta kirjoittamiseen ja kääntämiseen.

Koulutuksen opetusohjelma oli suunniteltu siten, että se sopii työelämässä pohjoissaamen kielen osaamista tarvitseville sekä jatko-opintoja suunnitteleville. Koulutuksen aikana opiskelijalla oli mahdollisuus syventyä oman alansa sanastoon ja teksteihin.

Opintojen aloittamisen vaatimuksena oli, että opiskelija 1) osaa pohjoissaamea 2) on opiskellut pohjoissaamea Saamelaisalueen koulutuskeskuksen lukuvuoden mittaisessa koulutuksessa tai 3) hankkinut muutoin kohdan 2 kaltaisen kielitaidon. Opetuskielenä on pohjoissaame.

Opetus oli päiväopetusta ja tapahtuu lähiopetuksena Inarissa.

45.5 Medialinja

Medialinjan tavoitteena on kouluttaa työmarkkinalähtöisesti media-alan ihmisiä, jotka erikoistuvat toimimaan pohjoisessa ja erityisesti saamelaisessa yhteisössä am-

matillisesti media-alan töissä. Ammatillisissa opinnoissa pyritään verkostoitumaan työelämän, alan yritysten ja muiden oppilaitosten kanssa pohjoisilla alueilla.

Media-alan koulutuksessa pääpaino on elokuva- ja televisiotyössä. Medialinjan opiskelijat käsikirjoittavat, kuvaavat, leikkaavat ja tuottavat lyhytelokuvia. Saamen kieli ja kulttuuri sekä arktinen sijainti ovat kaikessa tekemisessä vahvasti läsnä. Medialinja on yhteydessä työelämään esimerkiksi tekemällä yhteistyötä YLE Sápmin kanssa.

Toteutus

Koulutus toteutetaan kaksivuotisena siten, että opiskelija voi osallistua:

- koko kahden vuoden opiskeluun 80 opintoviikkoa
- vain yhden vuoden opiskeluun 40 opintoviikkoa

Yhden vuoden kestävä koulutus antaa opiskelijalle kokonaiskuvan alasta sekä hyvän perustan jatko-opintoja tai työelämää ajatellen. Kahden vuoden opintojen jälkeen opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua media-alan ammattitutkinnon (audiovisuaalisen viestinnän osaamisala) näyttöön.

Opetus toteutetaan suurimmaksi osaksi lähiopetuksena. Ensimmäisenä opiskeluvuotena on mediataitojen perusopetusta. Toisena vuonna jatkuvat mediataitojen syventävät ja erikoistumisopinnot.

Elokuva- ja tv-työn moduuleissa painopiste on lyhyissä dokumenttielokuvissa, uutisinserteissä, lastenohjelmisissa, kulttuurien välisissä yhteistyöprojekteissa ja tilaustöissä, mm. opetusmateriaalien teossa. Osa moduuleissa valmistuneista tuotoksista pääsee julkiseen levitykseen mm. festivaaleille ja internetiin. Tuotoksia käytetään myös markkinointivälineinä Saamelaisalueen koulutuskeskuksen sekä saamelaiskulttuurin esiintuomisessa. Verkkoviestinnällä mediatyössä niin suuri merkitys, että se kulkee rinta rinnan muun media-opetuksen kanssa. Medialinjalle muodostetaan oma nettisivusto.

Media-alan opintoihin kuuluu kuuden opintopisteen laajuinen työpaikalla tapahtuvan oppimisen jakso lukuvuodessa. Työssä oppimisjaksolla opiskelija luo kontakteja työelämään ja soveltaa oppimiaan taitoja. Media-alan töitä on saamelaisalueella tarjolla neljän valtakunnan, Suomen, Ruotsin, Venäjän ja Norjan alueella.

46 Lukuvuosikoulutusten arviointi ja todistukset

Lukuvuosikoulutusten opinnot arvioidaan asteikolla 1-5 tai suoritettu (= S) – merkinnällä.

Todistukseen merkitään opetussuunnitelman mukaiset opinnot ja opiskelijan suorittamien opintojen arvioinnit. Jos opiskelija suorittaa kaikki opetussuunnitelman mukaiset opinnot hyväksytysti, hän saa todistuksen koulutuksen suorittamisesta. Jos opiskelija on suorittanut vain osan opinnoista, hän saa osallistumistodistuksen. Opiskelija saa opinnoistaan tarvittaessa opintorekisteriotteen.

Todistukseen tulee:

opiskelijan nimi ja henkilötunnus
koulutuksen nimi ja kesto
koulutuksen sisältö tai kuvaus koulutuksen sisällöstä osaamisena
oppilaitoksen nimi ja yhteystiedot
lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
päiväys ja allekirjoitukset
oppilaitoksen leima

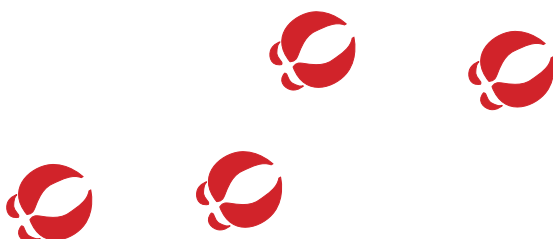
Todistuksen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja.

47 Lukuvuosikoulutusten arvioinnin oikaisu

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa. Jos opiskelija on tyytymätön opetussuunnitelmaan merkityn koulutuskokonaisuuden arviointiin, hän voi pyytää 14 vuorokauden kuluessa arvioinnin tarkistamista arvioinnin suoritaneelta opettajalta. Jos hän on tyytymätön saatuun arvioinnin tarkistuspäätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua rehtorilta. Arvioinnin tarkistamisen ja arvioinnin oikaisun pyyntö tulee tehdä kirjallisena lomakkeella, johon pyyntö tulee perustella.

49 Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen lyhytkoulutukset (Kurssitoiminta)

Saamelaisalueen koulutuskeskus järjestää saamelaiskulttuurikoulutusta eli saamen kieliin ja kulttuuriin liittyviä

lyhyitä ja pidempiä kursseja eri puolella saamelaisaluetta ja sen ulkopuolellakin.

49.1 Suunnitelma ja organisointi

Lyhytkoulutussuunnitelma tehdään vuodeksi kerrallaan ja sen suunnittelu aloitetaan edellisen vuoden kesäkuussa. Ehdotukset saamelaiskulttuurikoulutuksien kurssien sisällöiksi kartoitetaan edellisen vuoden aikana. Saamelaisjärjestöillä ja edellisen vuoden kurssipalautteilla on merkittävä rooli kurssien suunnittelussa ja toteutumisessa.

Saamelaiskulttuurikoulutuksen suunnittelija kerää ympäri vuoden kurssialoitteita, joita hyödynnetään kurssisuunnitelman laatimisessa. Suunnittelija valmistelee saamistaan kurssitoiveista listan ja laatii niiden perusteella seuraavan vuoden koulutus-/kurssisuunnitelman, jonka saametiimin vetäjä ja rehtori käsittelevät ennen johtokunnan hyväksymistä.

Kurssit ovat saamen kielen (inarin-, koltan- ja pohjoissaamen) kursseja tai saamen kielellä opetettavia saamelaiskulttuurikursseja, esimerkiksi nutukkaiden ja saamenpuvun ompelua, reen tai veneen tekoa, perinneruokakursseja, louteen ompelua, villahuivin kudontaa tai luu- ja sarvitöitä. Lisäksi koulutukseen voi sisältyä muita saamelaisväestön ammatilliseen osaamiseen liittyviä kursseja.

Koulutuksien toteuttamisesta vastaa suunnittelija, joka työskentelee Saamelaisalueen koulutuskeskuksen Hetan toimipaikassa

49.2 Lyhytkoulutusten toteutus

Kurssit toteutetaan saatujen toiveiden pohjalta. Kun yhdistykset ehdottavat kursseja järjestettäväksi, niin se tarkoittaa samalla myös sitä, että yhdistykset osallistuvat etsimään kurssille/kursseille opettajan. Ideaalitalanne on se, että yhdistyksillä on jo kursseja ehdottaessaan tiedossa sille sopiva opettaja.

Saamelaisalueen koulutuskeskus järjestää vuosittain enimmäkseen käsityökursseja, niitä on yli 80 % kaikista pidetyistä kursseista. Kielikursseja ja muita on n. 10 % molempia. Kursseja järjestetään pääasiassa eri puolilla saamelaisaluetta.

Kursseilla on opiskelijoita noin 500 ja kursseja toteutetaan noin 4000 opiskelijatyöpäivää.

Lyhytkoulutuksia toteutetaan johtokunnan päättämän suunnitelman pohjalta pääasiassa saamelaisalueen kylissä.

Kurssien opetus tapahtuu mm. paikkakuntien kouluilla, joihin toimitetaan kurssien ajaksi kusseilla tarvittavat asianmukaiset varusteet.

Opettajina kursseilla toimivat saamelaisen kulttuurin ja saamen kielen tuntijat ja taitajat. Opetuskielenä on yleensä saame, mutta tarpeen mukaan myös suomi. Kurssit toteutetaan tavallisesti ilta- ja viikonloppukursseina ja niiden pituudet vaihtelevat. Lähtökohtaisesti opettajat pyritään palkkaamaan kunkin toteutettavan kurssin alueelta. Näin turvataan paikallisen kulttuurin ja esimerkiksi käsityötaidon jatkuvuutta.

49.3 Lyhytkoulutusten todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus.

Todistukseen tulee:

- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- koulutuksen nimi ja kesto
- kuvaus koulutuksen sisällöstä osaamisena
- oppilaitoksen nimi ja yhteystiedot
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- päiväys ja allekirjoitukset
- oppilaitoksen leima

Todistuksen allekirjoittavat rehtori ja koulutuksen opettaja.

IV LAKISÄÄTEISET SEKÄ MUUT SUUN- NITELMAT, OHJEET JA SÄÄNNÖT

Lakisääteiset sekä muut suunnitelmat, ohjeet ja säännöt täydentävät SAKK:n toimimintaperiaatteita, ja ovat omia asiakirjojaan.

Lakisääteiset suunnitelmat

SAKK:n tutkintokohtaiset arviointisuunnitelmat, joista SAKK:ssa käytetään nimeä toteutus- ja arviointisuunnitelma

SAKK:n kriisisuunnitelma

SAKK:n pelastussuunnitelmat ja toimintaohjeet:

Luontaistalouden kehittämisyksikkö
Toivoniementie 290 ja Toivoniementie 246
Pääkoulu, Menesjärventie 4
Asuntola Jeera, Sarviniementie 190

SAKK:n toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

SAKK:n hyvinvointisuunnitelma, joka sisältää oppilas- ja opiskeluhoitolain edellyttämän opiskeluhoitosuunnitelman

SAKK:n henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

SAKK:n henkilöstön tasa-arvosuunnitelma

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Työsuojelutoiminnan suunnitelma

Työterveyshuollon ja sairaanhoidon toimintasuunnitelma

Muut suunnitelmat, ohjeet ja säännöt

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toimintaperiaatteet (sisältää lakisääteisen suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja menettelytavoista)

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen johtosääntö

SAKK:n laatukäsikirja

SAKK:n kulttuuriset ja eettiset ohjeet

SAKK:n opinto-ohjauksen suunnitelma

SAKK:n Erityisen tuen suunnitelma

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen ohjeistus työpaikkaohjaajille ja opiskelijoille

Oppilaitoksen järjestyssäännöt

Asuntolan järjestyssäännöt

Tietojärjestelmien käytösäännöt

Virka-autojen käyttöohjeet

Opetusmatkojen kustannusten periaatteet

Opiskelijoiden päihdeohjelma

Henkilöstön varhaisen tuen malli

Henkilöstön päihdeohjelma

Näyttöpäätelasien hankintaohjeet

Tulossopimus (vuosittainen)

Talous- ja toimintasuunnitelma (nelivuotiskausi)

Opetushallituksen tulosohjaukseen liittyvät ohjeet ja säännöt

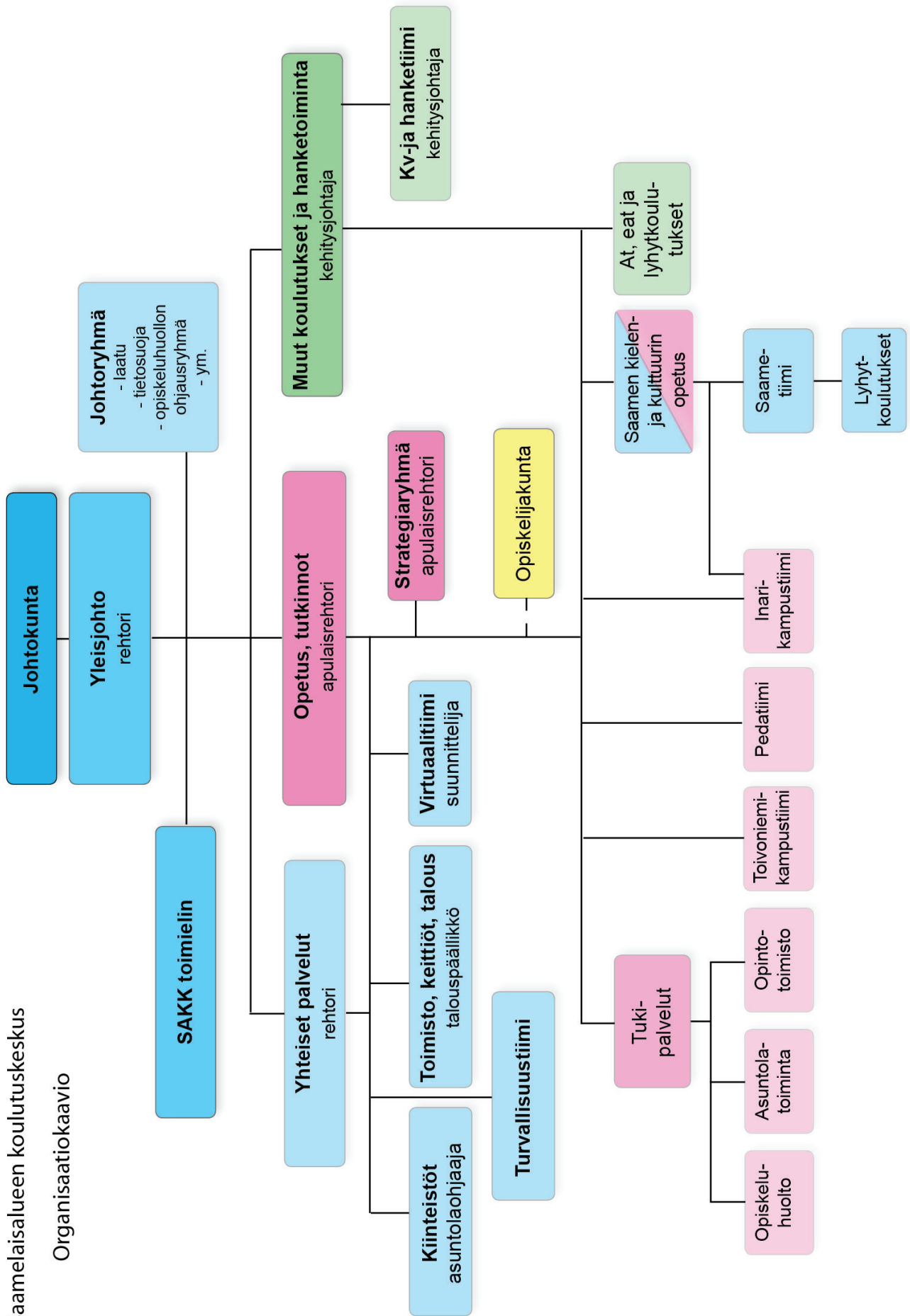
Taloussääntö

Matkustusohje

Hankintasääntö

Saamelaisalueen koulutuskeskus

Organisaatiokaavio

SAKK/Inarin toimipaikka
Menesjärventie 4
99870 INARI / ANÁR
Puh/Tel: 040 723 7309

Saamelaiskulttuurikeskus Sajos
99870 INARI
puh. 040 723 7309

Inarin opiskelija-asuntola Jeera
Sarviniementie 180
99870 INARI

SAKK/Enontekiön toimipaikka
Ruijantie 5
99400 ENONTEKIÖ / EANODAT
Puh. (016) 521 033

SAKK/Luontatalouden kehittämissyksikkö
Toivoniementie 290
99910 KAAMANEN / GÁMAS
puh. 040 723 7309

www.sogsakk.fi
Sähköposti: etunimi.sukunimi@sogsakk.fi
Šlead̥gapoasta: ovdanamma.sohkanamma@sogsakk.fi

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahušguovddáš
Säämi máttááttáskuávdáš
Sää'm škooultemkõõškõs